

Tweede voortgangsrapportage Actieplan stage en leerbanen SBB

augustus-december 2020

Inhoud

1.	Inleiding.....	3
2.	Tekorten in beeld.....	5
2.1	Tekorten stages en leerbanen mbo-studenten.....	5
2.2	Analyse en achtergronden sectoren met grootste tekorten.....	1
2.2.1	Sectorbeeld zorg en welzijn.....	1
2.2.2	Sectorbeeld gastvrijheid.....	3
2.2.3	Sectorbeeld juridisch.....	5
2.3	Analyse en achtergronden regionaal.....	6
2.4	Tekorten kwetsbare jongeren (inclusief Entree).....	7
2.5	Tekorten stages en leerbanen vmbo, praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs.....	7
2.6	Studenten gestart met stage of leerbaan in schooljaar 2020-2021.....	8
2.7	Mogelijkheden voor stages en leerbanen bij leerbedrijven.....	9
2.8	Verandering in perspectief op werk door coronacrisis.....	10
3.	Aanpak tekorten aan stages en leerbanen.....	12
3.1	Sectorale acties voor voldoende stages en leerbanen.....	12
3.2	Regionale aanpak tekorten met onderwijsinstellingen.....	12
3.3	Regionale acties met samenwerkende partijen.....	13
3.4	Landelijke acties voor voldoende stages en leerbanen.....	14
3.5	Aanvullende maatregelen vanuit SBB.....	15
3.6	Alternatieve invulling voor stages op basis van servicedocument 5.0.....	15
4	Inzet voor werkenden en werkzoekenden.....	16
4.1	Intentieverklaring crisisdienstverlening en regionale mobiliteitsteams.....	16
4.2	SBB dienstverlening in regionale samenwerking.....	16
4.3	MBO certificaten.....	18
4.4	Informatievoorziening praktijkleren voor werkenden en werkzoekenden.....	18
5	Overige acties Actieplan stages en leerbanen.....	19
5.1	Update arbeidsmarktinformatie.....	19
5.2	Goede voorbeelden uit de regio.....	19
5.3	Stagediscriminatie.....	19
6	Aanpak tekorten in 2021.....	20
6.1	Aanbevelingen voor (beleidsmatige) aanpak tekorten.....	20
6.2	Routekaart Actieplan 2021.....	22
6.3	Praktijkleren in het mbo voor werkenden en werkzoekenden.....	23
	Tot slot: samen in actie tegen tekorten in uitdagende omstandigheden.....	24

1. Inleiding

Bo volgt de opleiding manager/ondernemer horeca. Door de lockdown maatregelen tegen corona en de sluiting van restaurants kan zij geen stageplek vinden. Samen lukt het de stagebegeleider van de onderwijsinstelling en de adviseur praktijkleren van SBB om een passende stageplek te vinden bij een leerbedrijf met een interne catering voor medewerkers die werkzaamheden uitvoeren op de locatie van het bedrijf.

Roy zocht voor zijn opleiding vliegtuigmonteur een stage. Omdat er veel minder vluchten zijn vanwege de coronacrisis, is er minder plek voor stagiairs bij de leerbedrijven die vliegtuigen onderhouden. Gelukkig kan Roy tijdens een stage bij een leerbedrijf dat actief is in het onderhoud van windturbines toch een aantal leerdoelen behalen en loopt hij geen studievertraging op.

Voor jongeren als Bo en Roy bieden stages en leerbanen een waardevolle praktijkervaring voor hun beroepsopleiding met kans op een baan. Zonder stage of leerbaan kunnen studenten hun studie niet afronden. Ook werkenden en werkzoekenden maken steeds vaker gebruik van leerbanen om werken te combineren met het behalen van een mbo-opleiding, mbo-certificaat of praktijkverklaring. Voor deze toekomstige vakmensen zijn stages en leerbanen essentieel. Met het Actieplan stages en leerbanen zetten beroepsonderwijs en bedrijfsleven in SBB verband zich in om voor jongeren én werkenden en werkzoekenden voldoende stages en leerbanen beschikbaar te hebben.

Tweede voortgangsrapportage Actieplan stages en leerbanen

De samenwerking in het mbo is hechter dan ooit. In deze crisistijd zetten leerbedrijven, onderwijsinstellingen, sociale partners, sectoren en O&O fondsen en SBB hun creativiteit in om zoveel mogelijk stages en leerbanen te bieden. De onderwijsinstellingen melden welke studenten nog een plek zoeken en benutten actief hun regionale netwerk. Leerbedrijven bedachten creatieve oplossingen om het werken op anderhalve meter mogelijk te maken. Adviseurs praktijkleren van SBB erkenden nieuwe leerbedrijven waar studenten een deel van de praktijkopleiding konden volgen.

SBB zit dicht op de regionale en sectorale ontwikkelingen en heeft een zeer verfijnd netwerk in Nederland, waarin op sectoraal, regionaal en lokaal niveau partijen bij elkaar kunnen worden gebracht. Wij hebben onder meer actief bedrijven benaderd of zij leerbedrijf wilden worden en gezorgd voor de erkenning als leerbedrijf. Met als resultaat van de gezamenlijke inzet dat 265.000 studenten, leerlingen en werkzoekenden in de eerste vijf maanden van schooljaar 2020-2021 met een stage of leerbaan gestart zijn. Een resultaat van goede samenwerking in de sector en om trots op te zijn. Maar helaas zijn ook nu nog zo'n 21.000 studenten op zoek naar een plek.

Samen aan de slag in uitdagende omstandigheden

De crisis door corona is ongekend diep. De maatregelen om verspreiding van het virus te voorkomen, blijven voorlopig van kracht. Onzeker is wat het effect daarvan op de economie en bedrijven gaat zijn en hoe snel de arbeidsmarkt zich bij een versoepeling van de maatregelen gaat herstellen. En wat het effect is op de beschikbaarheid van stages en leerbanen. En hoe langer de crisis duurt, hoe lastiger het wordt om voor iedere student een oplossing te vinden. Een toename van het tekort aan stages en leerbanen dreigt.

Onderwijsinstellingen waarschuwden de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) al dat studievertraging en daarmee langer doorleren voor een deel van de studenten wellicht onvermijdelijk is. Omdat een stage of leerbaan bijna niet te vinden is in bijvoorbeeld de luchtvaart of de culturele sector. En het lastig kan zijn om leerdoelen van studenten op alternatieve wijze te behalen en daarbij kwalitatief hoogwaardig onderwijs te verzorgen. Onder deze uitdagende omstandigheden blijven onderwijs,

bedrijfsleven, gemeenten, UWV, het kabinet en SBB ook in 2021 de handen ineenslaan voor zo veel mogelijk stages en leerbanen. Landelijk, sectoraal en regionaal. Door de beschikbare plaatsen optimaal te benutten en innovatieve oplossingen te vinden voor (dreigende) tekorten. Met als doel voldoende stages en leerbanen voor de mbo-studenten én werkenden en werkzoekenden.

2. Tekorten in beeld

Bij de uitvoering van het actieplan heeft het oplossen van tekorten aan stages en leerbanen de allerhoogste prioriteit. Hiervoor hebben we in samenwerking met onderwijsinstellingen tekorten in beeld gebracht uitgesplitst naar sector, regio en beroepsopleiding. Samen met onderwijsinstellingen en sectoren zijn de tekorten geanalyseerd. Dit inzicht in de achterliggende knelpunten maakt het mogelijk om in de sectorale en regionale samenwerking gerichte acties te ondernemen. Met als resultaat dat 92% van de mbo-studenten die wilden leren in de praktijk met een stage of leerbaan kon beginnen in dit schooljaar. Helaas zijn nog steeds studenten op zoek naar een stage of leerbaan. In dit hoofdstuk geven wij op basis van onze verzamelde gegevens een beeld van waar de tekorten zich bevinden, wat de achtergronden zijn van de grootste tekorten en hoe deze aangepakt kunnen worden.

2.1 Tekorten stages en leerbanen mbo-studenten

Uit de inventarisaties van SBB blijkt dat de coronacrisis ook het mbo hard raakt. De tekorten zijn per sector en regio in beeld. In juni 2020 startte SBB met het inventariseren van het tekort aan stages en leerbanen in het mbo voor het schooljaar 2020-2021. Terugkijkend zien we dat ruim 22.800 mbo-studenten nog een stage of leerbaan zochten eind juli 2020, net voor het begin van het nieuwe schooljaar. In de daaropvolgende maanden zijn dagelijks tekorten opgelost en kwamen er nieuwe tekorten bij. In de eerste vijf maanden van het huidige schooljaar schommelde het tekort steeds tussen de 19.000 en 21.000 stages en leerbanen.

Per 4 januari 2021 zijn nog 21.013 studenten op zoek naar een geschikte stage of leerbaan. Hiervan zoeken 19.189 bol-studenten een stage en 1.824 bbl-studenten een leerbaan. Wel zijn er grote verschillen tussen sectoren, opleidingen en regio's, zoals blijkt uit de opgehaalde gegevens. De regio's Groot-Amsterdam en Rijnmond kennen de grootste tekorten, terwijl in de Achterhoek en Rivierenland de tekorten beperkt zijn. Voor de opleidingen in zorg en welzijn zijn net als de voor de luchtvaart veel stagetekorten, terwijl voor de opleidingen in de afbouw en onderhoud net als de infra nauwelijks knelpunten zijn.

Vergeleken met het begin van het schooljaar (meetmoment 30 juli 2020) is het totaal aantal tekorten voor niveau 3 en 4 met respectievelijk 11% en 19% afgenomen. Ongeveer 80% van de studenten volgt een opleiding op niveau 3 of 4. Het tekort voor niveau 2 opleidingen is met 3% toegenomen. Het tekort voor niveau 1 opleidingen is met 80% toegenomen.

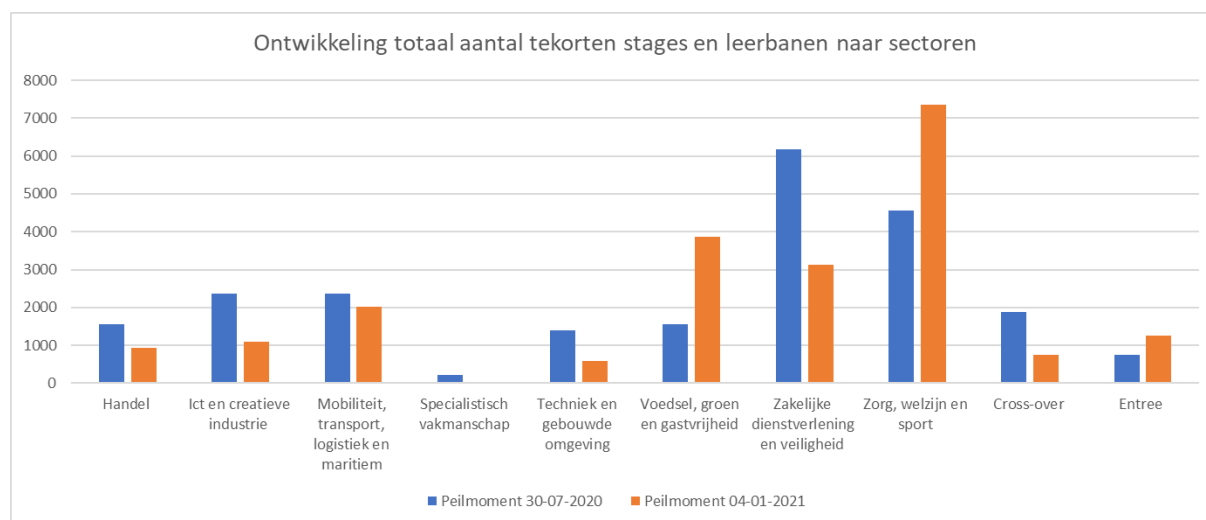
Niveau	Aantal studenten	Tekort per		Verskil	
	Schooljaar 2020-2021	30-07-20	04-01-21	Absoluut	Procentueel
Niveau 1	12.484	515	926	411	80%
Niveau 2	80.863	5.115	5.247	132	3%
Niveau 3	111.197	3.775	3.354	-421	-11%
Niveau 4	266.737	11.760	9.532	-2.228	-19%
Dossierinschrijving	35.751	1.638	1.954	316	19%
Totaal	507.032	22.803	21.013	-1.790	-8%

Tabel 2.1a: Ontwikkeling totaal aantal tekorten aan stages en leerbanen naar mbo-niveau absoluut en procentueel. Meetmomenten op 30 juli 2020 en 4 januari 2021. Bron: SBB.

Sectoraal beeld

Over de eerste vijf maanden van het schooljaar 2020-2021 zien we veel mutaties in het aantal tekorten aan stages en leerbanen. Als we de stand van begin van het schooljaar (peildatum 30 juli 2020) vergelijken met situatie van 4 januari 2021 zien we dat het totaal aantal tekorten is afgenomen in de meeste sectoren. Alleen

de sectoren voedsel, groen en gastvrijheid en zorg, welzijn en sport laten een toename zien. Ook neemt het tekort toe voor entree-opleidingen.

Tabel 2.1b: Ontwikkeling totaal aantal tekorten naar sectoren. Meetmomenten op 30 juli 2020 en 4 januari 2021. Bron: SBB.

Beeld per marktsegment

Per marktsegment zien we de grootste tekorten in zorg (4.506 stages en leerbanen), gastvrijheid (2.605 stages en leerbanen), welzijn (1.714 stages en leerbanen), entree (1.256 stages en leerbanen), juridisch (1.128 stages en leerbanen) en luchtvaart (1.002 stages en leerbanen).

De grootste absolute toename van tekorten in de periode tussen 30 juni 2020 en 4 januari 2021 zien we bij zorg (een toename van het tekort met 2.970 stages en leerbanen) en gastvrijheid (een toename van het tekort met 1.604 stages en leerbanen in met name de horeca). De grootste percentuele toename van tekorten in de periode tussen 30 juni 2020 en 4 januari 2021 zien we bij de kappers (toename van het tekort met 898% tot 848 stages en leerbanen in segment winkelambacht) en zorg (een toename van het tekort met 193% tot 4.506 stages en leerbanen).

Per beroepsopleiding zien we in absolute aantallen de grootste tekorten bij helpende zorg en welzijn, luchtvaartdienstverlening, mbo-verpleegkunde, juridisch-administratief dienstverlener en manager/ondernemer horeca. Deze sectoren staan om verschillende redenen onder druk door corona. Door toegenomen drukte in de zorg staat ook de begeleidingscapaciteit onder druk. Voor luchtvaartdienstverleners in opleiding zijn minder plekken beschikbaar, omdat er veel minder vliegbewegingen zijn. Doordat in administratieve beroepen veel thuisgewerkt wordt, zijn minder stages en leerbanen beschikbaar bij leerbedrijven. In de horeca hebben restaurants hun deuren moeten sluiten.

De minste tekorten tonen zien we bij studenten in opleiding voor onder andere dakdekker of tegelzetter in de gespecialiseerde aanneming (12 leerbanen), creatief vakmanschap (4 stages) en carrosserie (33 leerbanen). Voor beroepsopleidingen in de sectoren afbouw & onderhoud, rail en infra zijn geen tekorten gemeld.

Grote afname van tekorten in vergelijking met 30 juni 2020 zien we bij gezondheidstechnisch vakmanschap zoals opticiens en orthopedisch technici (-91%). Ook opleidingen tot creatief vakmanschap (-90%) en procesindustrie en laboratoria (-79%) laten een grote daling zien. Voor de opleidingen die een combinatie zijn van twee opleidingen uit verschillende sectoren, de zogenoemde cross-over opleidingen, is het tekort met meer dan de helft afgenomen.

Regionaal beeld

Per arbeidsmarktregio zien we de grootste tekorten in Groot-Amsterdam (4.657 stages en leerbanen) met de grootste tekorten voor de opleiding Luchtvaartdienstverlener, Entree en Zelfstandig medewerker travel & hospitality. De afname van het vliegverkeer en grote terugloop in toerisme treft de regio Groot-Amsterdam hard en daarmee ook de beschikbaarheid van stages en leerbanen in deze sectoren. Ook in de regio Rijnmond zijn in absolute aantallen grote tekorten (3.902 stages en leerbanen), vooral voor de opleiding Helpende zorg en welzijn, mbo-verpleegkundige en Luchtvaartdienstverlener.

2.2 Analyse en achtergronden sectoren met grootste tekorten

In onderstaande tabel is zichtbaar in welke marktsegmenten tekorten het grootst zijn.

Marktsegment	Tekort		Verschil	
	30-7-2020	4-1-2021	Absoluut	Procentueel
Zorg	1.536	4.506	2.970	193%
Welzijn	2.137	1.714	-423	-20%
Juridisch	1.146	1.128	-18	-2%
Gastvrijheid	1.001	2.605	1.604	160%
Entree	739	1.256	517	70%
Eindtotaal	6.559	11.209	4.650	41%

Tabel 2.2a: Marktsegmenten met de grootste tekorten aan stages en leerbanen op 4 januari 2021.

2.2.1 Sectorbeeld zorg en welzijn

De zorg- en welzijnsopleidingen behoren tot de mbo-opleidingen met de meeste studenten. In schooljaar 2020-2021 volgen bijna 94.000 studenten een zorg-opleiding en ruim 41.000 studenten een welzijn-opleiding. Dit verklaart mede waarom de marktsegmenten zorg- en welzijn hoog genoteerd staan in de overzichten met absolute tekorten aan stages en leerbanen. Over de maanden augustus-december 2020 is het tekort aan stages en leerbanen voor de opleidingen mbo-verpleegkunde met 66% toegenomen. De grootste toename van tekorten zien we bij de opleiding Helpende zorg en welzijn.

Top 3 tekorten marktsegment Zorg

Zorg	Tekort		Verschil	
	30-7-2020	4-1-2021	Absoluut	Procentueel
Helpende Zorg en Welzijn	286	1.543	1.257	440%
Mbo-Verpleegkundige	590	981	391	66%
Persoonlijk begeleider specifieke doelgroepen	71	385	314	442%

Tabel 2.2.1a: Top 3 van de tekorten per opleiding voor het marktsegment Zorg per 4 januari 2021 (absoluut en procentueel).

De tekorten in de opleidingen in welzijn laten een lichte daling zien. Zowel voor sociaal werker, onderwijsassistent als gespecialiseerd pedagogisch medewerker zijn de tekorten licht afgenomen.

Top 3 tekorten marktsegment Welzijn

Welzijn	Tekort		Verschil	
	30-7-2020	4-1-2021	Absoluut	Procentueel
Sociaal werker	460	378	-82	-18%
Onderwijsassistent	379	336	-43	-11%
Gespecialiseerd pedagogisch medewerker	345	322	-23	-7%

Tabel 2.2.1b: Top 3 van de tekorten per opleiding voor het marktsegment Welzijn per 4 januari 2021 (absoluut en procentueel).

Regionale verschillen

De verschillen in tekorten per regio zijn groot. Ondanks grote tekorten in de regio's Groot-Amsterdam en Rijnmond is er in arbeidsmarktregio Twente juist een tekort voorkomen. Het ROC van Twente meldde eind december dankzij enorme inspanning van alle betrokkenen in de regio voor alle eerstejaars-zorgstudenten een stageplek te hebben gevonden. De oorzaken van de regionale verschillen zijn divers. Vanzelfsprekend is van belang hoe groot de druk van corona op de (reguliere) zorg is. Ook zien we dat succesvol studenten worden geplaatst door intensief het netwerk van de onderwijsinstellingen bij zorginstellingen te benutten. In samenwerking met het ministerie van Volksgezondheid, welzijn en sport maakt SBB een nadere analyse van de verschillende tekorten in regio's (wat er nodig is per regio), daarbij verbinding makend met de zorgarbeidsmarktregio's en de tekortanalyse in deze regio's. De aanbevelingen vanuit onderwijs en bedrijfsleven voor aanpak van (regionale) tekorten wordt daarin meegenomen.

Oorzaken en analyse tekorten

Tijdens de corona-uitbraak is het extra druk op bepaalde afdelingen van ziekenhuizen en verpleeghuizen. Extra handen zijn nodig aan het bed. De druk op het zorgpersoneel gaat ook ten koste van de begeleidingscapaciteit voor mbo-studenten en zij-instromers. Uit de meldingen van stagetekorten blijkt dat vooral eerstejaars studenten, die meer begeleiding nodig hebben dan studenten in het laatste studiejaar, meer moeite hebben om een stage of leerbaan te vinden. Bij de opleidingen uit het segment welzijn is bij instellingen minder ruimte voor stages en leerbanen doordat activiteiten zoals dagbesteding voor kwetsbare doelgroepen niet of minder vaak doorgaan. Voor sociaal werk is het lastiger om cliënten te bezoeken vanwege de corona-maatregelen¹.

Volgens het UWV behoren de verzorgenden IG en verpleegkundigen voor ziekenhuis, instellingen en GGZ tot kansrijke beroepen. Net als bijvoorbeeld de wijkverpleegkundigen. Zo blijkt uit de eerste inventarisatie van kansrijke en minder kansrijke beroepen sinds de coronacrisis². Ook uit de gegevens van SBB blijkt dat de kans op werk gunstig is voor afgestudeerde mbo-studenten. Het tekort aan begeleidingscapaciteit is volgens onderwijsinstellingen en zorginstellingen de grootste belemmering voor het aanbieden van nieuwe stages en leerbanen. Het tekort aan stages en leerbanen kan hierdoor verder toenemen als mbo-studenten uitgestelde stages moeten inhalen, de nieuwe stageperiode van het voorjaar van 2021 van start gaat en de zorginstellingen (door verhoogde belangstelling voor het werken in de zorg) meer zij-instromers gaan begeleiden.

Aanpak tekorten

In samenwerking met onderwijsinstellingen, leerbedrijven en SBB worden extra stages en leerbanen gezocht. In de periode van september tot en met eind december 2020 zijn 2.108 nieuwe leerbedrijven erkend en zijn 28.600 stages en leerbanen nieuw opgehaald of geactualiseerd. De belangrijkste sleutel voor het oplossen van de tekorten in de zorg lijkt te liggen in het vergroten van de begeleidingscapaciteit. Het ministerie van VWS zet hier met onder meer het Stagefonds Zorg en SectorplanPlus ook op in. Daarnaast zijn er vanuit de branche en zorginstellingen initiatieven om meer op te leiden voor de zorg en de begeleidingscapaciteit te vergroten. In de samenwerking tussen de ministeries van VWS en OCW, MBO Raad en SBB worden succesvolle oplossingen voor de aanpak van tekorten aan stages en leerbanen gezamenlijk in beeld gebracht.

Advies SBB

Vertegenwoordigers vanuit beroepsonderwijs en bedrijfsleven adviseren in SBB verband over de aanpak van tekorten aan stages en leerbanen. Voor de aanpak van tekorten in de zorg zijn de volgende aanbevelingen gedaan:

---

¹ Commissie Werken in de Zorg, *Advies over Onderwijsvernieuwing en leven lang ontwikkelen*, oktober 2020

² UWV, publicatie [Kansrijke en minder kansrijke beroepen](#) van 13 augustus 2020

Actie voor werkgevers/ de Rijksoverheid

Zorg dat bij leerbedrijven de opleidingscomponent van bbl-studenten door blijft gaan, ook bij een groot beroep van werkgevers op de inzet van bbl-studenten in de zorg vanwege de coronadrukke. Het vergroten van de begeleidingscapaciteit voor zowel bol- als bbl-studenten kan plaatsvinden door te verkennen of begeleiders (deels) kunnen worden vrijgesteld van uitvoerende zorgtaken om voldoende tijd aan begeleiding van studenten te kunnen besteden. Het verleiden van uitstromend, ouder- en thuiszittend personeel dat opgeleid is voor de zorg om een rol als stagebegeleider te vervullen, behoort tot de mogelijkheden om extra begeleidingscapaciteit te creëren. Tot slot kunnen zorginstellingen in samenwerking met de onderwijsinstellingen de begeleidingslasten onderling anders verdelen. Bijvoorbeeld door docenten nadrukkelijk bij de begeleiding van studenten in de praktijk te betrekken en onderwijsinstellingen hierin te faciliteren via inhaal- en herstelprogramma's.

Actie voor onderwijsinstellingen

Verken alternatieve vormen van stagebegeleiding (werkbegeleiding) in samenwerking met leerbedrijven. Bijvoorbeeld in hybride leeromgevingen. Start daarnaast initiatieven op om tot innovatieve vormen van begeleiding te komen. Bijvoorbeeld door extra inzet vanuit de onderwijsinstelling om leerbedrijven te ontlasten bij het bieden van voldoende begeleiding. Dit vraagt wel om een financiële bijdrage aan de betrokken onderwijsinstellingen om deze begeleidingscapaciteit te kunnen leveren. Deze financiële bijdrage kan komen vanuit de werkgevers in de zorg die zo beschikken over extra begeleidingscapaciteit of vanuit het ministerie van VWS om de kwaliteit van opleiden in de zorg te waarborgen.

Actie voor sectorkamer Zorg, welzijn en sport van SBB

In het overleg in de sectorkamer analyseren beroepsonderwijs en bedrijfsleven het tekort bpv-plaatsen en monitoren ingezette oplossingen. Daarnaast adviseert de sectorkamer hoe te komen tot een haalbaar begeleiding- en ondersteuningsaanbod voor startende medewerkers om deze voor de sector te behouden en op te leiden tot vakvolwassen medewerkers.

Actie voor SBB

Ondersteun vanuit SBB de Regionale Actieplannen Aanpak Tekorten (RAAT's) waar mogelijk om gezamenlijk het stagetekort aan te pakken. In de RAAT's werken regionale zorgorganisaties samen met partners zoals onderwijs en UWV aan werven van nieuwe medewerkers en binden van professionals.

Andere oplossingen voor meer opleidingscapaciteit

In de praktijk zijn goede ervaringen opgedaan met zogenoemde hybride leeromgevingen, waar onderwijs en de praktijk van de zorginstelling dicht bij elkaar worden georganiseerd. De opleidings- en begeleidingscapaciteit wordt zo vergroot en meer studenten kunnen in deze samenwerking een stage of leerbaan vinden. In bijvoorbeeld het Zorg Innovatie Centrum van het Elisabeth-TweeSteden Ziekenhuis in Tilburg worden op deze wijze extra studenten opgeleid.

Innovatieve oplossingen voor extra stages en leerbanen

Naast het werven van extra stages en leerbanen zetten onderwijsinstellingen, zorginstellingen en regionale partners in op innovatieve oplossingen zodat studenten bepaalde leerdoelen op alternatieve wijze kunnen behalen. Bijvoorbeeld door studenten in te gaan zetten bij het vaccineren van mensen met het coronavaccin, zoals het Summa College, de GGD Brabant-Zuidoost en andere regionale onderwijsinstellingen inzetten op ondersteunen bij de uitvoering van het vaccinatieplan als stage. Zo krijgen studenten toch een stageplek en beschikt de GGD over personeel dat zich kan richten op het uitvoeren van medische handelingen.

2.2.2 Sectorbeeld gastvrijheid

Bij de opleidingen binnen het marktsegment gastvrijheid is een aanzienlijke toename te zien in de tekorten aan stages en leerbanen sinds augustus 2020. Over de maanden augustus-december 2020 is het tekort aan

stages en leerbanen voor de opleidingen binnen het marktsegment gastvrijheid met 60% toegenomen. De grootste absolute toename van tekorten zien we bij de opleiding manager/ondernemer horeca met 465 extra tekorten. Ook de tekorten voor de opleidingen voor kok en zelfstandig werkend kok nemen sterk toe. Wel zijn er verschillen in de omvang van tekorten tussen regio's. Regio's zoals Groot-Amsterdam worden hard geraakt door een terugval in zakelijke en toeristische bezoekers.

Top 3 opleidingen met tekorten Gastvrijheid

Top 3 opleidingen met tekorten in Gastvrijheid	Tekort per		Verskil	
	30-7-2020	4-1-2021	Absoluut	Procentueel
Manager/ondernemer horeca	155	620	465	300%
Zelfstandig werkend kok	21	345	324	1543%
Kok	10	317	307	3070%

Tabel 2.2.2: Top 3 van de sterkst groeiende tekorten per opleiding voor het marktsegment Gastvrijheid per 4 januari 2021 (absoluut en procentueel) Bron: SBB.

Oorzaken en analyse tekorten

Volgens het UWV waren er tot het begin de coronacrisis veel vacatures in de horeca, zowel voor koks als bedienend personeel. De sector gastvrijheid is echter hard geraakt door de coronacrisis. Voor kleinere horecazaken was het werken op 1,5 meter afstand al een uitdaging. Vanaf 14 oktober 2020 moesten veel horecazaken voor een tweede maal hun deuren sluiten; alleen voor afhaal/bezorging kon een horecazaak nog open blijven. De zogenaamde 'natte' horeca en alle clubs zijn nu bijna een jaar dicht. Door de verplichte sluiting verloren niet alleen werknemers hun baan maar raakten ook veel leerlingen en studenten hun bpv-plaats kwijt en kwamen er minder nieuwe stages en leerbanen beschikbaar voor mbo-studenten.

De toerisme- en recreatiesector is ook hard geraakt door de coronacrisis. Veel minder buitenlandse toeristen bezoeken Nederland en Nederlanders reizen niet of nauwelijks naar het buitenland. Congressen en evenementen vinden niet meer plaats. Toeristische plekken in Nederland hebben ook te maken gehad met beperkingen van het aantal bezoekers en sluiting bij de tweede golf coronabesmettingen. Dit heeft ook effect gehad op het aantal stages en leerbanen voor studenten van travel, leisure & hospitality opleidingen.

Aan het begin van 2021 is nog onbekend wanneer en hoe snel de beperkende maatregelen en sluiting kunnen worden afgebouwd voor leerbedrijven in de gastvrijheid. Stages worden uitgesteld of op alternatieve wijze ingevuld door de onderwijsinstelling en de student. Bij een versoepeling van de coronamaatregelen is het tekort aan stages en leerbanen niet meteen opgelost. Studenten gaan dan uitgestelde stages inhalen en doordat ook de nieuwe stageperiode van het voorjaar van 2021 weer van start gaat zal er veel vraag naar beschikbare plekken zijn. De verwachting is dat het herstel sneller zal verlopen in de horeca dan in de toeristische sector.

Aanpak tekorten

In samenwerking met onderwijsinstellingen, leerbedrijven en SBB worden nieuwe stages en leerbanen gezocht. Vanaf het begin van het nieuwe schooljaar zijn voor alle sectoren van voedsel, groen en gastvrijheid 27.290 stages en leerbanen nieuw opgehaald of geactualiseerd. Ondanks de gedeeltelijke lockdown per oktober en de volledige lockdown sinds december is een deel van deze plekken toch inzetbaar geweest voor mbo-studenten die nog een plek zochten. Bijvoorbeeld bij de bereiding van maaltijden voor het afhalen en thuisbezorgen.

Innovatieve oplossingen voor extra stages en leerbanen

Naast het werven van extra stages en leerbanen zetten onderwijsinstellingen, bedrijfsleven en SBB in op creatieve, tijdelijke oplossingen zodat studenten bepaalde leerdoelen op alternatieve wijze en in alternatieve beroepscontexten kunnen behalen. Na sluiting van de horeca kunnen studenten die een

horeca-opleiding volgen in beperkte mate nog wel terecht in de keuken van een zorginstelling, in kantines van bedrijven waar personeel niet thuis kan werken. Ook ontstaan intensievere samenwerkingsverbanden tussen scholen en leerbedrijven die geen gasten mogen ontvangen.

Studenten die vanwege sluiting van restaurants geen stage of leerbaan konden vinden, konden soms via het restaurant van de onderwijsinstelling toch praktijkervaring opdoen. Bijvoorbeeld door het bereiden en bezorgen van (kerst)maaltijden voor minderbedeelden. Of door afhaalmaaltijden te verzorgen voor personeel van de onderwijsinstelling.

SBB verwacht dat na de coronacrisis de werkgelegenheid in de horeca weer snel zal aantrekken. De behoefte aan personeel in de horeca is immers niet weg. Dat maakt het extra belangrijk om nu te blijven op te leiden en binnen de beperkte mogelijkheden te zoeken naar tijdelijke oplossingen voor het gebrek aan stages en leerbanen.

2.2.3 Sectorbeeld juridisch

In de eerste vijf maanden van schooljaar 2020-2021 is het tekort aan stages en leerbanen voor de opleidingen binnen het marktsegment juridisch met 2% afgenomen. Desondanks zijn nog veel studenten op zoek naar een plek. Tekorten werden opgelost, maar er kwamen ook nieuwe tekorten bij. Met name voor de opleiding juridisch-administratieve beroepen zien we een toename van het aantal tekorten dat door onderwijsinstellingen gemeld wordt.

Top 3 opleidingen met tekorten van marktsegment Juridisch

Juridisch	Tekort		Verskil	
	30-7-2020	4-1-2021	Absoluut	Procentueel
Juridisch-administratief dienstverlener	874	776	-98	-11%
Juridisch-administratieve beroepen	80	217	137	171%
Medewerker human resource management (HRM)	192	135	-57	-30%

Tabel 2.2.3: Top 3 van de tekorten per opleiding voor het marktsegment Juridisch per 4 januari 2021 (absoluut en procentueel)
Bron: SBB.

Oorzaken en analyse tekorten

Veel administratief-ondersteunende en –financiële beroepen op lager en middelbaar niveau worden volgens het UWV al jaren door digitalisering bedreigd. Dit speelt zowel bij de overheid als in de marktsectoren. De sector juridisch merkt ook de gevolgen van de coronacrisis. In de kantooromgeving was door het werken op anderhalve meter minder plek voor studenten. Daarnaast werken mensen in deze sector veel thuis en blijkt dat leerbedrijven het lastig vinden studenten goed op afstand te begeleiden. Tegelijkertijd zien we een toename in het aantal nieuwe aanmeldingen voor erkenning van leerbedrijven voor juridische opleidingen bij notarissen, advocatenkantoren en makelaars.

Stages worden soms uitgesteld of op alternatieve wijze ingevuld door de onderwijsinstelling en de student. Bij een versoepeling van de maatregelen tegen Corona is het tekort aan stages en leerbanen niet meteen opgelost. Studenten gaan dan mogelijk uitgestelde stages inhalen en doordat ook de nieuwe stageperiode van het voorjaar van 2021 weer van start gaat zal er veel vraag naar beschikbare plekken zijn.

Aanpak tekorten

In samenwerking met onderwijsinstellingen, leerbedrijven en SBB worden nieuwe stages en leerbanen gezocht. In verschillende regio's zijn belacties en andere wervingsacties uitgevoerd onder leerbedrijven om extra plaatsen te werven. In de periode van september tot en met eind december zijn 1.199 stages en leerbanen nieuw opgehaald of geactualiseerd.

In samenwerking met de mbo-onderwijsinstellingen en SBB zijn mogelijkheden in kaart gebracht en gedeeld om creatief om te gaan met de beschikbare stages. In samenwerking met de minister van OCW heeft SBB een oproep gedaan aan provincies, waterschappen en gemeenten om stages en leerbanen beschikbaar te stellen. Deze decentrale overheden kunnen relevante werkomgevingen bieden voor mbo-studenten van juridisch-administratieve beroepen.

Innovatieve oplossingen voor extra stages en leerbanen

Naast het werven van extra stages en leerbanen zetten onderwijsinstellingen, leerbedrijven en SBB in op innovatieve oplossingen zodat studenten bepaalde leerdoelen op alternatieve wijze kunnen behalen. Sommige onderwijsinstellingen kiezen er samen met de student voor om leerdoelen op een alternatieve wijze te behalen bij gebrek aan stageplekken. Bijvoorbeeld door juridisch-administratieve taken uit te voeren in een gesimuleerde omgeving in de school. Dit past binnen de mogelijkheden van het servicedocument 5.0.

Daarnaast ondersteunt SBB erkende leerbedrijven bij het organiseren van begeleiding op afstand bij stages voor juridisch-administratieve beroepen. Voor praktijkopleiders van leerbedrijven is een hulpmiddel ontwikkeld. Met dit hulpmiddel kunnen goede afspraken gemaakt worden tussen de student, de onderwijsinstelling en het leerbedrijf over hoe de werkzaamheden en begeleiding op afstand uitgevoerd kunnen worden.

SBB voorziet dat de coronacrisis blijvende gevolgen kan hebben op administratief-ondersteunende en – financiële beroepen. Diverse bedrijven geven nu al aan meer vanuit huis te gaan werken. Dit heeft gevolgen voor de mogelijkheden om studenten op te leiden en vraagt een aanpassing van de begeleiding en vormgeving van stages en leerbanen of eventueel afspraken over de instroom van nieuwe studenten.

2.3 Analyse en achtergronden regionaal

Onderstaand overzicht laat een top 5 zien van de regio's met de grootste tekorten op 4 januari 2021. Meer dan de helft van het totale aantal geregistreerde tekorten ligt in deze vijf regio's.

Regio	Tekort		Verschil	
	30-7-2020	4-1-2021	Absoluut	Procentueel
Groot Amsterdam	3.753	4.657	904	24%
Rijnmond	1.903	3.902	1.999	105%
Haaglanden	370	1.074	704	190%
Holland Rijnland	3.942	933	-3.009	-76%
Midden-Utrecht	1.305	821	-484	-37%
Eindtotaal	11.273	11.387	114	1%

Tabel 2.3: Overzicht van de regio's met de grootste tekorten aan stages en leerbanen op 4 januari 2021.

In de regio Holland Rijnland is een hoge afname van tekorten te zien over de eerste vijf maanden van schooljaar 2020-2021, zowel absoluut en procentueel. De grootste afnames zien we in bij de cross-over opleidingen (servicemedewerker -1329 stages en leerbanen te kort), opleidingen voor groothandel en internationale handel (junior accountmanager -359 stages en leerbanen te kort) en financiële diensten (bedrijfsadministrateur -328 stages en leerbanen te kort). Ook in de regio Midden-Utrecht zien we een afname van tekorten aan stage en leerbanen. Deze afname doet zich voor bij diverse opleidingen.

In de regio's met een toename van de tekorten zien we dat de huidige lockdown en de overvolle zorg van grote invloed zijn. De grootste absolute toename zien we in de regio Rijnmond. Marktsegment Zorg (Helpende zorg, toename van tekort met 455 stages en leerbanen en Mbo-verpleegkundige een toename van 184 stages en leerbanen en Verzorgende-IG een toename van 179 stages en leerbanen) en Luchtvaart

(Luchtvaartdienstverlener 220). De toename van het aantal tekorten in regio Haaglanden komt voornamelijk door een toename in de marktsegmenten Zorg (helpende zorg, toename van tekort met 210 stages en leerbanen) en Gastvrijheid (manager/ ondernemer horeca, toename van het tekort met 128 stages en leerbanen). Ook in de regio Groot-Amsterdam zijn er grote toenames van tekorten aan stages en leerbanen voor opleidingen in de zorg en gastvrijheid. Daarnaast zijn de tekorten ook in de segmenten Entree, Retail en kappers (winkelambacht) flink toegenomen.

2.4 Tekorten kwetsbare jongeren (inclusief Entree)

De coronacrisis raakt ook de jongeren in een kwetsbare positie. Zoals studenten in Entree-opleidingen, studenten vanuit het passend onderwijs die extra ondersteuning nodig hebben bij het uitvoeren van een stage of leerbaan of jongeren met een niet-westerse migratieachtergrond. SBB zet zich extra in voor deze jongeren om ook voor hen een stage of leerbaan te vinden.

Tekorten stages en leerbanen voor Entree-studenten

Per 4 januari 2021 zijn de tekorten aan stages en leerbanen voor Entree-opleidingen met 413 plaatsen het grootste voor studenten van Assistent dienstverlening en zorg. Door gebrek aan begeleidingscapaciteit staat de beschikbaarheid van stages in de zorg onder druk. In de dienstverlening zijn minder stages en leerbanen beschikbaar omdat veel medewerkers van leerbedrijven massaal thuiswerken en er minder werkzaamheden in de kantooromgeving plaatsvinden. De grootste toename van tekorten vindt plaats bij de opleiding Assistent horeca, voeding of voedingsindustrie. Dit komt voornamelijk voor rekening van de sluiting van de horeca waar traditioneel veel studenten van dit Entree-profiel een stage of leerbaan vinden.

Naast de economische situatie zijn er ook andere oorzaken waardoor leerbedrijven minder stages en leerbanen beschikbaar stellen voor studenten van Entree-opleidingen. Voor 70% van de stagetekorten is de specifieke begeleiding van entree-studenten genoemd als oorzaak van stagetekorten, terwijl dit voor alle sectoren samen geldt voor 16% van de gevallen.

Entree opleidingen	Tekort per 4-1-2021
Assistent dienstverlening en zorg	413
Entree dossierinschrijving	330
Assistent horeca, voeding of voedingsindustrie	136
Assistent verkoop/retail	97
Assistent logistiek	126

Tabel 2.4: Top 5 tekorten per opleiding voor de sectorkamer Entree per 04 januari 2021. Bron: SBB.

2.5 Tekorten stages en leerbanen vmbo, praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs

In het vmbo, praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs maken sommige leerlingen gebruik van leerwerktrajecten of stages bij erkende leerbedrijven. Ook voor deze doelgroepen zetten we ons in met het Actieplan bij de werving van stages en leerbanen bij leerbedrijven. Samen met vertegenwoordigers van onderwijsinstellingen in het vmbo, praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs zijn ook afspraken gemaakt over de aanpak van tekorten aan stages voor de leerlingen. Onderdeel van deze aanpak is een gezamenlijke uitvraag bij de scholen om de tekorten in beeld te brengen. Daarnaast kunnen scholen en studenten hun tekorten melden via het meldpunt stagetekorten. In de regio kunnen scholen ook contact opnemen met een adviseur praktijkleren met kennis van specifieke doelgroepen.

Inventarisatie behoefte leerwerktrajecten voor vmbo

In de basisberoepsgerichte leerweg van het vmbo maken ongeveer 1.200 leerlingen gebruik van erkende leerbedrijven voor hun leerwerktraject. SBB erkent ook leerbedrijven die leerplaatsen aanbieden voor

vmbo-leerwerktrajecten. In samenwerking met de Stichting Platforms vmbo is in het najaar van 2020 bij onderwijsinstellingen geïnventariseerd of er tekorten waren aan plaatsen. In totaal hebben 50 scholen hun tekorten doorgegeven. Dit is 22% van het totaal aantal scholen dat een leerwerktraject aanbiedt. Deze scholen hebben samen 531 leerlingen die een leerwerktraject volgen, dit is 31% van het totaal aantal leerlingen. Voor 189 van deze leerlingen was het tot november nog niet gelukt een stageplaats te vinden. Daar waar het tekort bekend is, zoeken de vmbo-school, de leerling en de adviseur praktijkleren van SBB in de regio naar een passende oplossing.

Met name in de richting zorg en horeca zoeken leerlingen nog een stageplaats voor hun leerwerktraject. Beide sectoren worden geraakt door corona. In de zorg ontbreekt het aan begeleidingscapaciteit. En in de horeca zorgt de sluiting van restaurants en cafés voor minder stageplekken voor de vmbo-leerlingen. In de sector techniek zijn eventuele tekorten meer structureel van aard. De leerlingen nog erg jong zijn en mogen vanuit wet- en regelgeving nog niet alle werkzaamheden uitvoeren in het leerbedrijf.

Inventarisatie stagebehoefte in het praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs

Leerlingen in de uitstroomfase van het praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs maken gebruik van stages bij erkende leerbedrijven. Het gaat daarbij niet om oriënterende stages, maar stages gericht op aanleren van specifieke praktijkvaardigheden. De scholen kunnen tekorten aan stages en leerbanen melden bij SBB. Een adviseur praktijkleren gaat dan samen met de school in de regio op zoek naar een oplossing. Het matchen van leerlingen met stageplekken bij leerbedrijven is voor deze groepen jongeren maatwerk.

Tekorten aan stages in het praktijkonderwijs

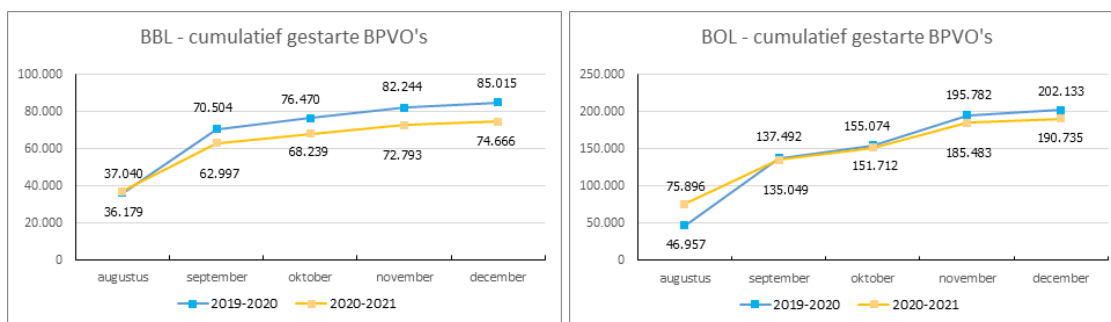
In samenwerking met de Sectorraad Praktijkonderwijs en Lesco heeft SBB in december 2020 een uitvraag gedaan naar de tekorten bij de scholen. Van de 175 onderwijsinstellingen voor praktijkonderwijs hebben 90 instellingen de aantallen leerlingen doorgegeven die nog op zoek zijn naar een stage bij een erkend leerbedrijf. Van de 3.706 leerlingen in de uitstroomfase zoekt nog 26% een stage. De tekorten bevinden zich met name in de opleidingsrichtingen horeca, zorg en winkel. Door de sluiting van de restaurants en cafés zijn er onvoldoende stageplekken beschikbaar. In de zorg is een gebrek aan begeleidingscapaciteit vaak de reden dat onvoldoende stages voor leerlingen uit het praktijkonderwijs beschikbaar zijn. Voor de opleidingen in de sectoren logistiek, fiets/autotechniek, metaal, hout, schoonmaak en schilderen hebben de meeste studenten een stageplek gevonden en zijn slechts enkele tekorten.

Tekorten aan stages in het voortgezet speciaal onderwijs

In het voortgezet speciaal onderwijs hebben 91 van de 351 aangeschreven scholen tekorten doorgegeven. Bijna 35% van de leerlingen in de uitstroomfase heeft nog een stage nodig. Met name leerlingen voor de opleidingsrichtingen horeca, zorg en winkel zoeken nog een stageplek. Voor de sectoren logistiek, fiets/autotechniek, metaal, hout, schoonmaak en schilderen hebben de meeste studenten een stageplek gevonden en zijn slechts enkele tekorten.

2.6 Studenten gestart met stage of leerbaan in schooljaar 2020-2021

Dankzij de inspanningen van onderwijsinstellingen, erkende leerbedrijven en SBB konden veel mbo-studenten in de eerste vijf maanden van schooljaar 2020-2021 wel starten met een stage of leerbaan. Dat blijkt uit gegevens van DUO over de eerste vijf maanden van het huidige schooljaar die zijn bewerkt door SBB. Daarbij is een vergelijking gemaakt met dezelfde periode van het vorige schooljaar.

Figuur 2.6: Gestarte leerbanen (bbl) en stages (bol) in augustus-december van schooljaar 2020-2021 afgezet tegen augustus-december van schooljaar 2019-2020. Bron: SBB/DUO.

Aantal gestarte stage en leerbanen 8% lager dan vorig schooljaar, veel studenten wel gestart

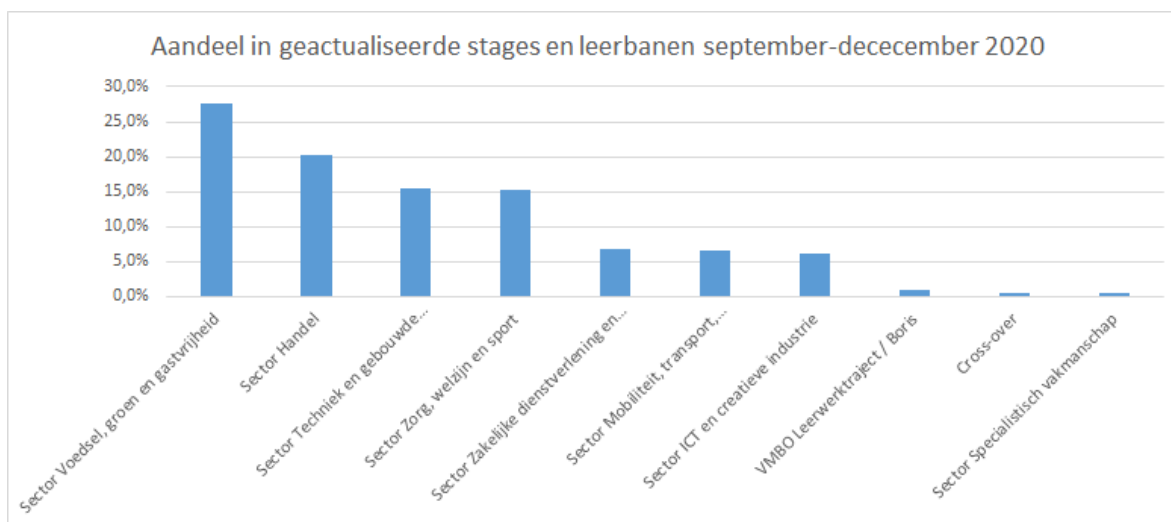
SBB heeft becijferd dat het aantal mbo studenten dat gestart is met een stage of leerbaan tussen augustus en december 2020 bijna 8% lager lag dan dezelfde periode vorig jaar. Terugkijkend zijn in de eerste vijf maanden van schooljaar 2020-2021 zo'n 190.735 bol-studenten met hun stages gestart. Dat is 6% minder dan in schooljaar 2019-2020. In dezelfde periode zijn 74.666 bbl-studenten gestart met een nieuwe leerbaan. Dit aantal ligt 12% lager dan in het voorgaande schooljaar. De grootste afname vindt dus plaats in het aantal gestarte leerbanen voor bbl-studenten. Vanwege onzekere economische omstandigheden is een deel van de leerbedrijven terughoudend met het aanbieden van leerbanen met een arbeidsovereenkomst.

In de periode augustus tot en met december 2020 zijn er door het kabinet verscherpte coronamaatregelen afgekondigd. Dat kan betekenen dat sommige studenten hun stage en leerbaan tussentijds moesten stoppen of afronden. Op dit moment is onvoldoende bekend hoeveel stages en leerbanen hierdoor eerder gestopt zijn of afgerond en voortgezet zijn zoals afgesproken. Mogelijk zijn studenten die hun stage of leerbaan verloren, gemeld bij de tekorten die bij onderwijsinstellingen zijn opgehaald.

Studenten die nog niet konden starten, lopen overigens niet direct studievertraging op. Onderwijsinstellingen plannen zo mogelijk de stage op een later moment in de opleiding. Of studenten doen kennis en vaardigheden op via praktijkopdrachten of simulaties. Studenten die een bbl-opleiding volgen en geen leerbaan kunnen vinden, kunnen soms overstappen naar de bol-variant van dezelfde opleiding.

2.7 Mogelijkheden voor stages en leerbanen bij leerbedrijven

Voor het actieplan stages en leerbanen zijn bij leerbedrijven mogelijkheden voor stages en leerbanen in beeld gebracht. In de periode van september tot met december 2020 zijn 180.000 nieuwe en geactualiseerde stages en leerbanen opgehaald bij erkende leerbedrijven en beschikbaar gesteld via Stagemarkt.nl en Leerbanenmarkt.nl. Een deel van deze stages en leerbanen is direct benut door studenten die nog op zoek waren naar een plek bij een leerbedrijf.

Figuur 2.7: Aandeel in geactualiseerde stages en leerbanen naar sector van september-december 2020. Bron: SBB.

Voor stages en leerbanen kunnen studenten over het algemeen nog goed terecht in de sectoren voedsel en groen. In de sectoren handel en de verschillende segmenten van techniek en bouw waren mogelijkheden om een stage of leerbaan bij leerbedrijven te vinden. Doordat de begeleidingscapaciteit in de zorg onder druk staat is het voor met name eerstejaars studenten lastiger om een geschikte stage of leerbaan te vinden. Sectoren die zwaar getroffen worden door de coronamaatregelen zoals de horeca, luchtvaart en toerisme is het, zeker sinds de aanscherpingen in oktober en december, steeds lastiger om een stage of leerbaan te vinden.

Een deel van de stages en leerbanen bij erkende leerbedrijven die getroffen zijn door de lockdown-maatregelen zijn op dit moment (tijdelijk) niet beschikbaar. Toch willen sommige bedrijven de stages en leerbanen wel beschikbaar houden op bijvoorbeeld Stagemarkt.nl of Leerbanenmarkt.nl voor het moment dat er een versoepeling in de maatregelen tegen corona mogelijk is. Hoe langer de maatregelen aanhouden, hoe onzekerder het wordt dat deze stages en leerbanen weer beschikbaar komen voor studenten bij eventuele versoepelingen.

Voor buitenlandse stages geldt dat het coronavirus voor ernstige beperkingen zorgt om naar het buitenland te reizen of daar te verblijven voor een stage of leerbaan.

2.8 Verandering in perspectief op werk door coronacrisis

Aan het eind van de eerste coronagolf hadden 10.000 minder jongeren een baan van minimaal drie dagen per week ten opzichte van een jaar eerder. Dat blijkt uit de eerste baankansenmonitor van SEO Economisch Onderzoek en het Verwey-Jonker Instituut onder circa 240 duizend startende jongeren van 16 tot 30 jaar.³ De coronacrisis heeft vooral gezorgd voor een valse start op de arbeidsmarkt voor mbo-bol afgestudeerden, jongeren zonder startkwalificatie en uitvallers uit het hoger onderwijs. Deze jongeren hadden ook voor de coronacrisis al minder kans op werk. Volgens de onderzoekers worden ook jongeren die de arbeidsmarkt op komen met een opleiding met structureel weinig arbeidsmarktperspectief zoals detailhandel, mediatechniek en administratieve dienstverlening en afgestudeerden in coronagevoelige sectoren zoals horeca, luchtvaart en haarverzorging hard geraakt. Jongeren met een mbo-bbl (werken & leren), hbo- of wo-masterdiploma hebben het minst last van de coronacrisis. Hun baankansen waren na de eerste coronagolf nauwelijks afgenomen ten opzichte van een jaar eerder.

³ SEO Economisch Onderzoek en Verwey-Jonker instituut, *De impact van de coronacrisis op de overgang onderwijs-arbeidsmarkt*, 18 december 2020.

In welke mate de coronacrisis een tijdelijke of een structurele impact heeft op het perspectief op werk in verschillende sectoren valt nog niet goed te zeggen. De verwachting is dat het perspectief van beroepen die ook voor de coronacrisis al onder druk stonden, zoals administratieve beroepen door verdergaande automatisering, niet zal verbeteren. Terwijl sommige conjunctuurgevoelige sectoren zoals de horeca in de loop van 2021 weer kunnen opleven met het beschikbaar komen van vaccinaties en bij versoepeling van de maatregelen tegen corona. SBB heeft onderzoeksbureau Panteia gevraagd om de perspectieven per sector sinds de corona-uitbraak in beeld te brengen. Voor de periode 2023-2025 lijkt het perspectief op werk voor veel sectoren niet sterk af te wijken van het perspectief voor de coronacrisis op basis van de informatie die in het najaar van 2020 beschikbaar was. Enkele uitzonderingen zijn er wel, zoals in de luchtvaart, waar de verwachting is dat de sector de komende jaren nog niet op hetzelfde niveau zal zitten als voor de crisis. Een dergelijke verandering in het perspectief op werk kan aanleiding zijn om als onderwijs en bedrijfsleven in SBB verband gesprek te voeren over doelmatigheid van een beroepsopleiding. Zo heeft het bestuur van SBB, op advies van de sectorkamer Mobiliteit, transport, logistiek en maritiem, eind 2020 pro-actief en dringend geadviseerd de instroom van studenten in de opleidingen voor kwalificatie luchtvaartdienstverlener niet te laten groeien.

SBB volgt de ontwikkelingen op de voet en publiceert de perspectieven via Kans op werk. Kans op werk toont de toekomstige kansen voor mbo-studenten na het behalen van een mbo-opleiding. Voor deze prognose maken we gebruik van data van het CPB, CBS en UWV. In de cijfers is rekening gehouden met de prognoses van het CPB waarin de ontwikkelingen ten gevolge van de coronacrisis zijn meegenomen. De kansen, die zijn vastgesteld per opleiding en per regio, worden per opleiding getoond op het studiekeuzeportal KiesMBO.nl. Als daar aanleiding toe is, passen we de prognoses van Kans op werk weer aan.

3. Aanpak tekorten aan stages en leerbanen

3.1 Sectorale acties voor voldoende stages en leerbanen

Naast de regionale aanpak van tekorten aan stages en leerbanen zijn ook sectoraal activiteiten uitgevoerd. Zo hebben brancheorganisaties hun leden opgeroepen om ook in deze crisistijd te blijven opleiden. De verenigde werkgevers in onder meer de bouw, schoonmaak, mobiliteit en zorg willen voorkomen dat bij het aantrekken van de economie tekorten aan goed opgeleid personeel ontstaan. Soms stellen opleidingsfondsen aanvullende financiering beschikbaar aan leerbedrijven die mbo-studenten opleiden. In samenwerking met SBB en brancheorganisaties zijn succesvolle acties uitgevoerd om studenten te voorzien van een stage of leerbaan.

Voorbeelden van sectorale acties voor voldoende stages en leerbanen

Inzet leerambassadeurs voor leerbanen in de mobiliteitsbranche

OOMT, het Opleidings- en Ontwikkelingsfonds Motorvoertuigenbedrijf en Tweewielerbedrijf, zet leerambassadeurs in om (aankomende) bbl-studenten te helpen die geen leerbaan kunnen vinden. Samen met de brancheorganisatie BOVAG, de onderwijsinstellingen en SBB werven zij nieuwe leerbanen bij leerbedrijven.

Gezamenlijke werving leerbanen voor betonstaalverwerkers

Door een tekort aan leerbanen kwam in september 2020 de opleiding voor betonstaalverwerkers bij SOMA College in Harderwijk in gevaar. In een gezamenlijk offensief onder bedrijven in de betreffende branche hebben opleidingsbedrijf Civilion, onderwijsinstelling SOMA College, Vereniging Wapeningsstaal Nederland (VWN) en SBB voldoende leerbanen opgehaald voor alle bbl-studenten die met de opleiding willen starten. De actie levert zelfs nog meer leerbanen op, zodat de bedrijven ook mogelijkheden bieden voor zij-instromers en werkzoekenden die graag in deze branche aan de slag willen.

3.2 Regionale aanpak tekorten met onderwijsinstellingen

Adviseurs van SBB zijn in gesprek met de onderwijsinstellingen over de tekorten en het aanbod aan stages en leerbanen. Samen met de onderwijsinstellingen brengen de adviseurs praktijkleren van SBB de tekorten voor alle opleidingen in de regio in beeld. Deze informatie wordt gedeeld met de onderwijsinstellingen en andere regionale partners. Periodiek publiceert SBB deze gegevens ook via www.s-bb.nl/helpt.

Regionale acties per onderwijsinstelling

Het oplossen van tekorten heeft prioriteit in de regionale samenwerking. Dit doen we in de vorm van een regionale acties per onderwijsinstelling. Hierover maken bpv-coördinatoren van de onderwijsinstelling en adviseurs praktijkleren van SBB afspraken per opleiding. Daarnaast is de gecoördineerde aanpak van tekorten onderwerp van gesprek tussen directie en/of bestuur van de onderwijsinstelling en de regiomanager of regionaal adviseur onderwijs arbeidsmarkt van SBB. Inmiddels zijn met 61 onderwijsinstellingen afspraken gemaakt over waar extra actie nodig is om voldoende plekken te werven. Daarbij monitoren de onderwijsinstelling en SBB de tekorten aan stages en leerbanen voor alle beroepsopleidingen en maakt SBB de mogelijkheden bij leerbedrijven in de regio inzichtelijk. Samen wordt afgesproken welke acties worden uitgevoerd om extra stages en leerbanen te werven en wie welke activiteiten uitvoert.

Regionale taskforces voor concrete oplossingen

Voor een succesvolle aanpak van regionale knelpunten is het soms nodig dat betrokkenen vanuit onderwijs, bedrijfsleven en SBB intensief contact hebben. In tijdelijke taskforces worden de mogelijkheden verkend om voldoende stages en leerbanen te werven of alternatieve oplossingen te vinden. Aan de hand van

concrete casussen worden creatieve oplossingen gevonden. Met elkaar kijken de betrokken partijen ook hoe belemmeringen weggenomen kunnen worden en wat ieder van de partijen daaraan kan bijdragen vanuit de eigen taken en verantwoordelijkheden. Wat niet in de regio opgelost kan worden door de partijen zelf, agenderen de partijen op de landelijke tafel bij het bestuur van SBB. Daarbij wordt ook de koppeling gemaakt tussen regionale en sectorale initiatieven met aandacht voor waar deze elkaar kunnen versterken.

Voorbeelden van regionale acties voor voldoende stages en leerbanen

Studenten vliegtuigonderhoud aan de slag met windturbines

Door een sterke terugloop in het aantal vliegbewegingen door de coronacrisis is er ook minder werk beschikbaar in het onderhoud van vliegtuigen. En daarmee zijn er ook minder stages en leerbanen beschikbaar voor studenten in opleiding. In samenwerking tussen MBO College Airport van ROC van Amsterdam, SBB en de windturbinebranche zijn nieuwe stagemogelijkheden gevonden. Studenten vliegtuigonderhoud kunnen voor een aantal werkprocessen een stage lopen bij het onderhouden van windturbines. De betrokken bedrijven zijn hiervoor door SBB erkend.

Oprichting leerhotel in Amsterdam

In een regionale taskforce heeft SBB het ROC van Amsterdam en NH-Hotel Amsterdam-Zuid geadviseerd bij de oprichting van een leerhotel. Het hotel biedt een levensechte praktijkomgeving om studenten op te leiden. Het hotel wordt – voor andere dan de gebruikelijke gasten – gerund door studenten, onder deskundige begeleiding van de medewerkers van NH. Voor de periode tot 23 april 2021 heeft SBB speciale afspraken met NH gemaakt om een deel van dit programma ook formeel als beroepspraktijkvorming uit te kunnen voeren, met een stageovereenkomst.

3.3 Regionale acties met samenwerkende partijen

Naast de onderwijsinstellingen werken we ook samen met gemeenten, provincies, werkgevers- en werknemersorganisaties en individuele bedrijven voor voldoende stages en leerbanen. In wisselende samenstelling per regio voeren we gezamenlijk acties uit. Iedere partner levert vanuit de eigen kwaliteiten en mogelijkheden een bijdrage. Dat doen we als organisaties en als personen. We maken effectief en inventief gebruik van onze netwerken. In het onderstaande overzicht zijn drie voorbeelden opgenomen van regionale aanpakken.

Voorbeelden van regionale acties met samenwerkende partijen

Regionaal Actieplan stages Rotterdam-Rijnmond

De gemeente Rotterdam, VNO-NCW & MKB Rotterdam-Rijnmond, onderwijsinstellingen Albeda, Zadkine en STC en SBB hebben eind 2020 besloten de handen ineen te slaan met een regionaal actieplan stages Rotterdam-Rijnmond. Doel is dat iedere mbo student in februari 2021 een stage of leerbaan heeft. De aanpak is eenvoudig volgens drie actielijnen:

1. Continue monitoring tekorten stages en aanbod in de regio Rotterdam-Rijnmond
2. Maximaal benutten van beschikbare stages
3. Gerichtte werving van nieuwe stages en leerbanen

Ieder partij draagt bij vanuit de eigen kwaliteiten en mogelijkheden bij aan de uitvoering van het plan.

Gezamenlijke werving extra stages en leerbanen in Limburg

Een voorbeeld van regionale samenwerking bij de aanpak van stagetekorten komt uit Limburg. Daar werven mbo-onderwijsinstellingen Vista College en Gilde Opleidingen, Provincie Limburg en SBB gezamenlijk stages en leerbanen bij werkgevers in zowel de private als publieke sector.

Studenten ingezet in Corona-teststraat Zwolle en Hengelo

De regionale samenwerking van mbo- en hbo-scholen in de Zwolse8 zet samen met het leerbedrijf Hestia Cardiovascular Service Center mbo en hbo studenten in op een teststraat in Zwolle en Hengelo. Hiermee is voor Deltion College het stagetekort voor tweedejaars doktersassistenten volledig opgelost. Daarnaast biedt de teststraat ook stagemogelijkheden voor studenten die een opleiding volgen tot helpende zorg en welzijn of beveiliging. SBB heeft de teststraat erkend als leerbedrijf en geadviseerd over de begeleiding van studenten.

3.4 Landelijke acties voor voldoende stages en leerbanen

Oproep aan bedrijven om stages en leerbanen te blijven aanbieden

Op diverse momenten is een oproep gedaan aan bedrijven om stages en leerbanen te blijven aanbieden. Opleiden van vakmensen blijft belangrijk om tekorten aan goed opgeleid personeel te voorkomen als het economisch beter gaat. Ook bij de opening van het mbo-jaar op 10 september in Zwolle heeft de minister van OCW samen met de voorzitter van MKB-Nederland bedrijven hiertoe opgeroepen.

Campagne SBB Helpt

In december 2020 is een campagne gevoerd gericht op het bedanken van de 250.000 leerbedrijven die ook in tijden van de crisis stages en leerbanen blijven aanbieden voor mbo-studenten en leerlingen uit het vmbo, vso en pro. In de campagne boodschappen is verwezen naar de website van het Actieplan. Daar worden bedrijven opgeroepen nieuwe stages en leerbanen te bieden of om leerbedrijf te worden als ze dat nog niet zijn en wel mogelijkheden hebben voor studenten.

Vanuit diverse branches en O&O fondsen zijn bedrijven ook opgeroepen te blijven opleiden. Soms met een eigen campagne of in aansluiting op de campagne SBB Helpt werden bedrijven opgeroepen leerbedrijf te worden of stages en leerbanen beschikbaar te stellen.

Wervingsacties SBB

Met het actieplan zetten we ons in voor extra stages en leerbanen bij erkende leerbedrijven. Hiervoor benaderen we actief erkende leerbedrijven en werven we nieuwe leerbedrijven voor opleidingen met tekorten. Het aantal nieuwe bedrijven dat een erkenning als leerbedrijf heeft aangevraagd steeg in de periode van september tot en met december 2020 tot gemiddeld ruim 500 per week. In deze periode zijn bijna 9.500 nieuwe leerbedrijven erkend. Deze leerbedrijven bieden één of meerdere stages en leerbanen aan. Daarnaast zijn ook erkenningen van bestaande leerbedrijven uitgebreid, zodat zij ook voor andere mbo-opleidingen stages en leerbanen konden aanbieden. In december 2020 heeft ook het 15.000ste erkende leerbedrijf het zogenoemde 'BORIS-kenmerk' gekregen. Dat betekent dat zij bereid zijn een leerling vanuit het praktijkonderwijs of voortgezet speciaal onderwijs te willen opleiden in de praktijk en daaraan een praktijkverklaring te willen verbinden indien de leerling in de praktijk aantoonde bepaalde vaardigheden geleerd te hebben. Ondanks de crisis is er dus nog steeds veel bereidheid bij leerbedrijven om mbo-studenten en leerlingen vanuit het vmbo, praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs op te leiden.

Een belangrijk onderdeel van het actieplan is het werven van extra stages en leerbanen bij erkende leerbedrijven en het actualiseren van de openstaande plaatsen. We vragen leerbedrijven via onze adviseurs praktijkleren, per mail of telefoon, om de beschikbaarheid van stages en leerbanen te actualiseren zodat (potentiële) studenten ze makkelijk vinden via Stagemarkt.nl of Leerbanenmarkt.nl. Via een callcenter zijn in de periode van augustus tot en met eind december 2020 bijna 93.000 telefonische contactmomenten met leerbedrijven gerealiseerd. We zijn gestart met bedrijven die nu leerplaatsen hebben en bedrijven die al actief studenten opleiden of recent hebben opgeleid. De belactie liep heel 2020 door waarbij we prioriteit geven aan bellen voor stages en leerbanen waar sectoraal of regionaal tekorten voor zijn.

Dankzij de krachtsinspanning kwamen in totaal 180.000 nieuwe en geactualiseerde stages en leerbanen beschikbaar voor het nieuwe schooljaar via Stagemarkt.nl en Leerbanenmarkt.nl. Een deel van deze stages en leerbanen is direct benut door studenten in de eerste maanden van het nieuwe schooljaar 2020-2021.

3.5 Aanvullende maatregelen vanuit SBB

Met de komst van de tweede coronagolf in het najaar van 2020 en de langere werkingsduur van alle maatregelen kwam de kwaliteit van het mbo-onderwijs verder onder druk te staan. Scholen willen de kwaliteit van de opleidingen op peil houden en zoeken daarbij creatieve en verantwoorde oplossingen om studenten de leerdoelen te laten behalen. Het bestuur van SBB heeft op 5 november 2020 daarom per brief tijdelijke aanvullende maatregelen aangekondigd. Zoals maatregelen voor het meer benutten van de ruimte in de regels om voldoende stages en leerbanen te vinden, het aanpassen van de sectorale aanvullingen voor erkenning, het geven van keuzedelen in bpv-vorm of het inzetten van regionale taskforces voor creatieve oplossingen. Ook blijft SBB gebruik maken van de bijzondere maatregel voor erkenning op afstand. De aanvullende maatregelen en adviezen uit de brief zijn door OCW meegenomen in de actualisatie van het servicedocument 5.0. Ook heeft de minister van OCW de notitie van SBB ter informatie verstuurd aan de Tweede Kamer.

3.6 Alternatieve invulling voor stages op basis van servicedocument 5.0

Als gevolg van de coronacrisis is het voor opleidingen in een aantal sectoren en regio's in het studiejaar 2020-2021 lastig om op de gebruikelijke wijze invulling te geven aan het leren in de praktijk. In het servicedocument mbo 5.0 heeft de minister van OCW maatregelen genomen om vertraging door stagetekorten zoveel mogelijk te voorkomen. Boven op de verruimde kaders die het vorige servicedocument al bood, hebben mbo-instellingen bijvoorbeeld meer mogelijkheden gekregen voor het organiseren van praktijkopdrachten ter vervanging van de beroepspraktijkvorming in de bol-opleidingen. De onderwijsinstellingen bepalen hoe deze ruimte ingevuld wordt.

Instellingen en studenten kunnen er ter overbrugging ook voor kiezen om keuzedelen in de bpv vorm te geven. Keuzedelen zijn ook goed inzetbaar voor bpv in andere sectoren. Bijvoorbeeld een kok in opleiding die met een passend keuzedeel stage loopt in een bedrijf dat keukenmachines ontwerpt, maakt en installeert.

Voorbeelden alternatieven voor beroepspraktijkvorming

Vervangende praktijkopdrachten ingezet door Albeda

Ondanks alle inspanningen lukte het vanwege corona niet voor alle studenten een geschikte stage te vinden. Albeda heeft voor studenten van opleidingen binnen het college Economie & Ondernemen in samenwerking met bureau Kessels & Smit vervangende praktijkopdrachten ontwikkeld als alternatief voor de beroepspraktijkvorming. De opdrachten zijn ook geschikt voor studenten als voorbereiding op een stage, mochten zij na de start van de opdracht alsnog een geschikte stage vinden. Voor de opleiding juridisch-administratieve beroepen krijgen studenten bijvoorbeeld een opdracht om een schadeclaim op te stellen voor een specifieke casus.

Entree-studenten werken aan kookvaardigheden met chef-kok WestergasTerras

Het ROC van Amsterdam, het WestergasTerras en SBB hebben de handen ineen geslagen voor Entree-studenten in de horeca-opleiding. Elke woensdag leren twee groepen van maximaal 8 studenten werken in een professionele keuken en koken ze samen met WestergasTerras chef-kok Stefan Meijer en kookdocent Roald Moen van de Entree-opleiding maaltijden die belangeloos geschonken worden aan goede doelen in de stad. Een aantal studenten vervult hiermee een praktijkopdracht als alternatief van een stage. Andere studenten kunnen bij dit leerbedrijf enkele leerdoelen behalen als onderdeel van de bpv.

---

4. Inzet voor werkenden en werkzoekenden

Het kabinet heeft in haar brief aan de Tweede Kamer van 23 september 2020 over het steun- en herstelpakket aangegeven mensen, die nu in onzekerheid verkeren, passende begeleiding te willen bieden bij het zoeken naar nieuw werk en inkomen. Daarvoor wordt extra geld uitgetrokken. Onderdeel van dit sociaal pakket is een impuls voor praktijkleren in het mbo. Het kabinet stelt hiervoor in 2021 middelen ter beschikking aan onder meer gemeenten, UWV, onderwijsinstellingen, werkgevers en SBB. In het derde steun- en herstelpakket is hiervoor 63 miljoen euro geormerkt. Deze middelen zijn incidenteel. De middelen zijn bedoeld om in de derde leerweg op te leiden tot een diploma, certificaat of praktijkverklaring in te zetten om werkenden en werkzoekenden die door de crisis hun baan (dreigen) kwijt te raken om of bij te scholen naar nieuwe werk. De impuls Praktijkleren in het mbo maakt onderdeel uit van de crisisaanpak mobiliteit.

Wat beoogt de impuls praktijkleren in het mbo?

Onder regie van de centrumgemeente maken gemeenten, UWV, werkgeversorganisaties en vakbonden afspraken over de besteding van de middelen en het te realiseren opleidingsaanbod voor de doelgroep werkenden en werkzoekenden. De partijen maken inzichtelijk op welke typen mbo-opleidingen (opleidingssoort, opleidingsrichting en opleidingsduur) zij willen inzetten passend bij de behoefte van de arbeidsmarkt en de doelgroep werkzoekenden en werkenden, om hoeveel mbo-opleidingen het gaat, voor welk deel van de doelgroep en hoeveel leerbanen/leerbedrijven hiervoor nodig zijn. Uit deze inventarisatie kan bijvoorbeeld ook volgen dat wordt ingezet op het ontwikkelen/vaststellen van nieuwe mbo-certificaten. Door het maken van deze afspraken kunnen de mbo-instellingen een passend opleidingsaanbod ontwikkelen en aanbieden, weten we hoeveel leerbanen/leerbedrijven gewenst zijn en kunnen gemeenten, UWV, werkgeversorganisaties en vakbonden kandidaten aandragen.

4.1 Intentieverklaring crisisdienstverlening en regionale mobiliteitsteams

Door de coronacrisis verkeren mensen in onzekerheid omdat ze hun baan dreigen te verliezen of omdat ze die recent hebben verloren. Om deze doelgroep zoveel mogelijk naar een nieuwe baan te begeleiden hebben werkgeversorganisaties, vakbonden, gemeenten, UWV, onderwijs, SBB en de ministeries van OCW en SZW hun krachten gebundeld. In een regionale mobiliteitsaanpak werken partners samen, elk vanuit hun eigen inzet, expertise en verantwoordelijkheid. Op 30 november 2020 is deze aanpak op initiatief van de minister en staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid vastgelegd in een gezamenlijke intentieverklaring. Het doel is dat het type dienstverlening dat de persoon ontvangt niet bepaald wordt door het al dan niet hebben van een uitkering, het type uitkering of het behoren tot een specifieke doelgroep, maar door wat er nodig is om de persoon weer aan het werk te krijgen. Om- en bijscholing via het mbo kan daarbij een belangrijke rol spelen.

De organisaties binnen de regionale mobiliteitsteams zetten bestaande dienstverlening in en kunnen aanvullend daarop gebruik maken van extra middelen voor kortdurende bij- en omscholing via praktijkleren in het mbo. Hiermee wordt de infrastructuur van het mbo met erkende leerbedrijven, de kwalificatiestructuur en de mbo-onderwijsinstellingen ingezet voor werkenden en werkzoekenden. Met om- en bijscholing en praktijkleren bij een erkend leerbedrijf kunnen deze vakmensen een mbo-diploma, een mbo-certificaat of een praktijkverklaring halen en weer aan de slag gaan in een sector waar ze hard nodig zijn.

4.2 SBB dienstverlening in regionale samenwerking

In de regionale samenwerking is SBB aangesloten op de regionale bestuurlijke afspraken. SBB draagt in de uitvoering van de dienstverlening concreet bij aan de regionale mobiliteitsaanpak door:

- Bieden van inzicht in leermogelijkheden bij erkende leerbedrijven, met onder meer Leerbanenmarkt.nl.
- Helpen bij het werven van nieuwe stages en leerbanen.

- Ondersteunen bij het ontwikkelen van nieuwe mbo-certificaten voor kansrijke sectoren en informatie geven over bestaande mbo-certificaten.
- Informeren van leerbedrijven en scholen over bestaande opties om via werken en praktijkleren een mbo-diploma, mbo-certificaat of praktijkverklaring te behalen.
- Informeren over kansrijke sectoren met feiten en cijfers over de arbeidsmarkt en beroepen.

Ter ondersteuning van de regionale samenwerking is het meldpunt stage en leerbaan tekorten uitgebreid. Gemeenten, UWV en sociale partners kunnen nu ook bij het meldpunt melding doen voor werkzoekenden die werken en leren willen combineren via praktijkleren in het mbo. De adviseurs praktijkleren van SBB in de regio pakken een melding op en werven zo nodig nieuwe stages en leerbanen.

Voor de uitvoering van de dienstverlening vergroten we het loopvermogen met bijna veertig nieuwe collega's, die vanuit het Actieplan ook aan de slag gaan in het sociale domein. Dankzij de extra financiële middelen van het kabinet kunnen we zo onze ondersteuning richting onder meer het UWV en gemeenten versterken, voor wat betreft onze wettelijke taken. Zoals het vinden van passende leerbanen voor werkenden en werkzoekenden die met praktijkleren in het mbo willen om- en bijscholen. Of het ondersteunen van leerbedrijven bij het begeleiden van deze nieuwe doelgroep. Op die manier dragen wij nog beter bij aan de toekomst van jong en oud én voorkomen we schooluitval en werkloosheid.

Regionale mobiliteitsteams

Regionale Mobiliteitsteams bieden hulp aan werkgevers en zijn werknemers die door de crisis met werkloosheid worden bedreigd. Het gaat om hulp op maat. Ongeacht of iemand bijvoorbeeld al een uitkering heeft. De partijen bieden dienstverlening aan vanuit de eigen expertise. Het doel van de aanvullende crisisdienstverlening door regionale mobiliteitsteams is om werkloosheid te voorkomen dan wel zo kort mogelijk te laten duren en bedrijven c.q. sectoren te ondersteunen bij de van werk naar werk begeleiding van personeel en te voorzien van voldoende gekwalificeerd personeel. Het is specifiek bedoeld voor mensen die extra ondersteuning nodig hebben in de begeleiding naar ander werk. De regio's Groot-Amsterdam, Midden-Brabant en Midden-Utrecht zijn in november 2020 als eerste gestart. Medio 2021 zullen in alle arbeidsmarktregio's mobiliteitsteams van start gaan.

De landelijke stuurgroep mobiliteit nodigt de wethouder van de centrumgemeente uit om met de betrokken partijen een startbijeenkomst te organiseren. Met in ieder geval de vertegenwoordigers van de werkgeversorganisaties en vakbonden, de regiomanager UWV, de vertegenwoordiger(s) van de betrokken onderwijsinstelling(en) en SBB.

Op regionaal niveau draagt SBB bij aan de planvorming door een bijdrage te leveren aan informatie over kansrijke sectoren en leerbanen in de regio. Verder geeft SBB advies over de mogelijkheden voor kortdurende om- en bijscholing in de derde leerweg. SBB laat met leerbanenmarkt.nl zien welke leerbanen in de regio beschikbaar zijn. Een tekort aan leerbanen kan gemeld worden via het meldpunt stage en leerbanentekort.

Regio Leiden gestart met omscholing werkenden en werkzoekenden

Met de nieuwe educatieve matchmaker Llokaal gaven initiatiefnemer MBO Rijnland en partners Leren en Werken Rijn Gouwe, UWV en SBB op 5 november 2020 een stimulans aan een leven lang ontwikkelen in de regio Leiden. Via mbo praktijkleren zorgt Llokaal voor duurzame om- en bijscholing van werkenden en werkzoekenden in kwetsbare sectoren, zodat ze aan de slag kunnen in kansrijke sectoren. In combinatie met het behalen van mbo-certificaten, verkorte bbl-trajecten of de praktijkverklaring in het mbo. De samenwerking wordt de komende periode verbreed met andere partners, waaronder het georganiseerde bedrijfsleven en de werknemersorganisaties.

4.3 MBO certificaten

Vanuit het actieplan stages en leerbanen wordt extra capaciteit ingezet voor een forse uitbreiding van het aantal mbo-certificaten voor arbeidsmarktrelevante onderdelen van beroepsopleidingen. Met deze extra inzet kunnen, voor sectoren en branches waar op dit moment de vraag naar bij- en omscholing het grootst is, versneld certificaten worden opgeleverd, die door mbo-instellingen te benutten zijn voor bij- en omscholingstrajecten van werkenden en werkzoekenden. Met de middelen uit het actieplan is hiervoor in het najaar van 2020 extra inzet geworven.

Voor het ontwikkelen van nieuwe certificaten trekken we samen optrekken met landelijke, sectorale en regionale partners. Zowel landelijk als in de (arbeidsmarkt)regio's is de samenwerking met werkgevers, scholen, UWV en gemeenten belangrijk om te analyseren waar scholingsvragen liggen en hoe we kunnen komen tot een passend aanbod van mbo-certificaten. Vanuit de crisisdienstverlening en regionale mobiliteitsteams kan concreet de behoefte worden opgehaald voor nieuw te ontwikkelen certificaten voor kansrijke sectoren.

Belangrijk voor mbo-certificaten is niet alleen de ontwikkeling, maar ook het informeren van (leer)bedrijven over de mogelijkheden om hun personeel met behulp van mbo-certificaten te scholen en het stimuleren van het aanbod van opleidingen voor mbo-certificaten bij onderwijsinstellingen.

4.4 Informatievoorziening praktijkleren voor werkenden en werkzoekenden

Het steun- en herstelpakket van het kabinet biedt nieuwe mogelijkheden en middelen voor het opleiden van werkenden en werkzoekenden in de derde leerweg. Om goed gebruik te maken van deze mogelijkheden hebben het Kennispunt Leven Lang Ontwikkelen, de Programmaraad en SBB gezamenlijk een aantal webinars georganiseerd. Naast informatie over het steun- en herstelpakket stonden ook de drie vormen van opleiden in de derde leerweg (leidend tot een diploma, certificaat of praktijkverklaring) op de agenda. Ook ontwikkelen de partijen in nauw overleg met het ministerie van OCW en SZW hulpmiddelen en ondersteuningsmaterialen. SBB ontwikkelde voor werkgevers een infographic over de verschillende vormen van praktijkopleiden, de benodigde erkenning en financieringsmogelijkheden.

Voor scholen

Voor scholen is op 10 december een webinar georganiseerd. Aan het webinar deden zo'n 250 bekostigde en niet-bekostigde onderwijsinstellingen mee. Het programma van de webinar werd voorbereid o.a. in samenwerking met de MBO Raad en NRTO.

Voor het sociaal domein

Voor de gemeente en het UWV is op 25 januari een webinar georganiseerd door de Programmaraad in samenwerking met SBB. Dit webinar werd bezocht door ruim 800 deelnemers.

Voor werkgevers

Werkgevers, de brancheorganisaties en de O&O-fondsen konden op 27 en 29 januari deelnemen aan een webinar over Praktijkleren in het mbo voor werkenden en werkzoekenden. Deze webinars zijn in samenwerking met VNO/NCW en MKB Nederland georganiseerd. Deze twee webinars zijn bezocht door meer dan 2.500 deelnemers. In februari, maart en april vinden verschillende vervolg webinars plaats. Eén ervan zoomt in op de subsidiemogelijkheden voor werkgevers. De ander gaat over het begeleiden van volwassenen in een organisatie.

5. Overige acties Actieplan stages en leerbanen

Overzicht van andere resultaten uit de periode september 2020 – december 2020:

5.1 Update arbeidsmarktinformatie

In oktober van 2020 heeft SBB nieuwe perspectieven voor Kans op werk gepubliceerd. Kans op werk toont de toekomstige kansen voor mbo-studenten. Het gaat om de kans dat een gediplomeerde schoolverlater werk vindt in het verlengde en op het niveau van zijn opleiding. Voor deze prognose maken we gebruik van data van het CPB, CBS en UWV. De berekening gaat uit van een student – een jongere, dan wel een werkende of werkzoekende – die nu met de opleiding begint en die in de normale studieduur afrondt. In de nieuwe cijfers is rekening gehouden met de prognoses van het CPB waarin de ontwikkelingen ten gevolge van de coronacrisis zijn meegenomen. De kansen, die zijn vastgesteld per opleiding en per regio, worden per opleiding getoond op het studiekeuzeportal KiesMBO.nl. SBB volgt de ontwikkelingen nauwgezet. Als daar aanleiding toe is, passen we de prognoses van Kans op werk weer aan.

5.2 Goede voorbeelden uit de regio

Op diverse plaatsen zijn innovatieve vormen van samenwerking ontstaan tussen leerbedrijven en scholen. Vaak aangevuld met gemeenten, UWV, provincie en SBB. In deze samenwerkingsvormen is in de erkende leerbedrijven ruimte voor innovatie, maar het levert vaak ook meer stages en leerbanen op. SBB, scholen en leerbedrijven trekken hierbij samen op. Bijvoorbeeld door gebruik te maken van leerbedrijven die niet alle werkprocessen uit een beroepsopleiding in de praktijk kunnen bieden, maar wel een deel daarvan. En daarvoor wel een uitbreiding van de erkenning ontvangen. Studenten kunnen dan delen bij verschillende leerbedrijven volgen. Of door meerdere studenten één stageplaats te laten delen en door spreiding van stages over het schooljaar.

Goede voorbeelden kunnen een inspiratie zijn voor anderen om tekorten aan stages en leerbanen op te lossen. Daarom publiceren we regelmatig voorbeelden via de website www.s-bb.nl/helpt. Daarnaast hebben de MBO Raad en SBB een handreiking opgesteld voor mbo-instellingen met succesvolle aanpakken om de capaciteit aan stages en leerbanen maximaal te benutten. Deze handreiking is gepubliceerd op de websites van MBO Raad en SBB en verspreid onder de onderwijsinstellingen.

5.3 Stagediscriminatie

In tijden van coronacrisis blijven onderwijs en bedrijfsleven zich inzetten tegen stagediscriminatie en voor gelijke kansen. Op 12 november 2020 is de campagne KiesMij van start gegaan. Samen met het ministerie van OCW, MBO Raad, het College voor de Rechten van de Mens, JOB, VNO-NCW/ MKB Nederland, Stichting school en veiligheid en vakbonden besteedt SBB aandacht aan het bestrijden en voorkomen van stagediscriminatie. Gelijktijdig is het platform kiesmij.nl gelanceerd, waarop per doelgroep (student, school, leerbedrijf) informatie en hulpmiddelen worden aangereikt om stagediscriminatie te herkennen en tegen te gaan.

6. Aanpak tekorten in 2021

In 2020 schoot SBB met het actieplan stages en leerbanen uit de startblokken. Samen met onderwijsinstellingen, bedrijfsleven en gemeenten hebben we veel extra stages en leerbanen kunnen werven en inzetten voor mbo-studenten. Helaas is dit nog niet voor alle mbo-studenten gelukt. De coronacrisis en maatregelen tegen de verspreiding van het virus raken ook de beschikbaarheid van stages en leerbanen. En de race is nog niet gelopen. Onzekerheid over wanneer en welke versoepelingen in de maatregelen mogelijk zijn en onduidelijkheid over de impact van de crisis op de economie zijn groot. En daarmee ook de onzekerheid over de beschikbaarheid van voldoende stages en leerbanen. Ook in 2021 zal veel gevraagd worden van erkende leerbedrijven, onderwijsinstellingen en SBB. We blijven ons inzetten om voor alle mbo-studenten, leerlingen uit het vmbo, praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs en werkenden en werkzoekenden voldoende stages en leerbanen beschikbaar te hebben.

6.1 Aanbevelingen voor (beleidsmatige) aanpak tekorten

In 2020 hebben onderwijsinstellingen, leerbedrijven en SBB ervaring opgedaan met wat werkt in de aanpak van tekorten. Omdat de coronacrisis langer duurt, is het nodig om de in 2020 ingezette acties in 2021 vol te blijven inzetten. En daar waar mogelijk effectieve oplossingen vaker in te zetten. Met daaraan toegevoegd een aanpak voor studenten waarvoor studievertraging onvermijdelijk dreigt te worden. Voor 2021 doen we de volgende acht aanbevelingen voor de aanpak van tekorten.

1. Benut de beschikbare stages en leerbanen maximaal

Ondanks de coronacrisis zijn veel leerbedrijven nog in staat en bereid om mbo-studenten op te leiden. Ook als bijvoorbeeld niet alle vaardigheden in de praktijk aangeleerd kunnen worden, maar slechts een deel daarvan. Belangrijk is dat leerbedrijven en onderwijsinstellingen de beschikbare stages en leerbanen maximaal benutten. Bijvoorbeeld door spreiding van stageperioden over het schooljaar (ook afstemming tussen scholen hierover), lintstages in plaats van blokstages, twee studenten die één stageplek delen of het benutten van stagemogelijkheden in weekenden, avonden en vakanties. Door bij tekorten actief het eigen netwerk in de regio in te zetten, slagen veel onderwijsinstellingen en SBB er in extra stages en leerbanen op te halen. Ook stages buiten de eigen gemeente of regio behoren tot de mogelijkheden.

2. Organiseer het begeleiden op afstand bij leerbedrijven

Doordat medewerkers van bedrijven meer zijn gaan thuiswerken zijn met name voor de kantoorfuncties minder stages en leerbanen beschikbaar. We merken dat veel leerbedrijven aangeven geen goede begeleiding te kunnen bieden. Toch blijkt uit ervaring bij leerbedrijven dat ook een andere invulling van de stage soms mogelijk is. Door afspraken te maken over de vorm en inhoud van de begeleiding op afstand en gerichte werkzaamheden aan te bieden kan voor sommige beroepsopleidingen wel degelijk een stage worden geboden. Het leerbedrijf, de onderwijsinstelling en de student kunnen hierover goede afspraken maken bij de start van de stage. De adviseurs praktijkleren van SBB kunnen daarbij adviseren en bieden leerbedrijven concrete hulpmiddelen aan voor het organiseren van begeleiden op afstand.

3. Pak tekorten gezamenlijk aan op basis van sectorale en regionale analyse

Met het actieplan brengt SBB feiten en cijfers in beeld. We weten wat de verwachte tekorten zijn, en dat dit per regio en opleiding erg kan verschillen. Met een goede analyse kunnen onderwijsinstellingen, bedrijfsleven en SBB regionaal en sectoraal gezamenlijke acties afspreken en uitvoeren om de tekorten aan te pakken. Iedere partner doet dit vanuit de eigen verantwoordelijkheid en mogelijkheden.

In de sectorkamers van SBB bespreken beroepsonderwijs en bedrijfsleven welke acties nodig zijn om de tekorten aan stages en leerbanen te bestrijden. Wat is er nog mogelijk om extra stages en leerbanen te vinden? Kan inzet van alternatieven voor bpv vanuit de mogelijkheden van het servicedocument 5.0 een oplossing bieden voor studenten met behoud van kwaliteit van de opleiding? Voor sectoren met

substantiële tekorten zoals de zorg, welzijn, luchtvaart, gastvrijheid en Entree vraagt dat om gerichte (beleids)aanbevelingen om deze tekorten aan te pakken.

Naast de actuele tekorten willen we ook de behoefte aan stages en leerbanen in de aankomende periode in beeld brengen. Door samen met onderwijsinstellingen en leerbedrijven vooruit te kijken, kunnen we dan nog beter anticiperen op daar waar tekorten worden verwacht. Deze informatie kan ook benut worden in de voorlichting van studenten over de kans op stage voor specifieke mbo-opleidingen en regio's.

4. Vind creatieve oplossingen met onderwijsinstellingen, bedrijfsleven en SBB

Creatieve oplossingen zijn onverminderd nodig. De inzet van innovatieve oplossingen biedt een oplossing voor de sectoren waar, ondanks een redelijk tot goed perspectief op de arbeidsmarkt op langere termijn, nu door de coronacrisis onvoldoende stages en leerbanen te vinden zijn. Soms bieden coronamaatregelen ook nieuwe kansen. Bijvoorbeeld door studenten van zorgopleidingen in te zetten in corona-teststraten of studenten in opleiding tot beveiliging een stage te bieden bij een winkelcentrum om de corona-maatregelen te handhaven.

In de selectie van keuzedelen kunnen de school en de student kiezen voor een verbredend of verdiepend keuzedeel waarvoor het makkelijker is een stage te vinden. Een gastheer in opleiding kan bijvoorbeeld een keuzedeel wijnkennis doen bij een wijngroothandel. Een student in opleiding voor logistiek medewerker kan het keuzedeel koerier bestelauto volgen. Een gastvrouw in opleiding gaat voor het keuzedeel gastvrijheid in de zorg aan de slag in een teststraat van de GGD.

Goede voorbeelden worden actief door SBB gedeeld met beroepsonderwijs en bedrijfsleven om van te leren en aan te moedigen om de succesfactoren te vertalen naar de eigen uitdagingen. Deze kennisdeling maakt het mogelijk snel oplossingen voor knelpunten te vinden en niet het wiel opnieuw te hoeven uitvinden.

5. Stimuleer innovatieve samenwerkingsvormen die praktijk en onderwijs combineren

Innovatieve samenwerkingsvormen kunnen extra stages en leerbanen opleveren. In de bouw- en technieksector helpen opleidingsbedrijven en samenwerkingsverbanden studenten aan een nieuwe plek als zij hun stage of leerbaan verliezen. De zorgsector kent diverse vormen van hybride leren met leerafdelingen of het gilde leren in zorginstellingen. Daar worden praktijk en onderwijs op de locatie van het leerbedrijf aangeboden. Doordat de begeleiders van de onderwijsinstelling en de praktijkbegeleiders van het leerbedrijf intensief samenwerken kan ook de begeleidingslast goed verdeeld worden. Dit kan het leerbedrijf ontlasten wanneer de begeleiding van studenten een knelpunt is. In de praktijk levert dat vaak meer stages en leerbanen op dan in vergelijkbare leerbedrijven zonder deze samenwerkingsvormen.

6. Help jongeren in een kwetsbare positie

De coronacrisis raakt jongeren in een kwetsbare positie. Zoals studenten in Entree-opleidingen, niveau 2-opleidingen of studenten vanuit het passend onderwijs die extra ondersteuning nodig hebben bij het uitvoeren van een stage of leerbaan. Zorgwekkend is de toename die we zien in het aantal studenten van Entree-opleidingen en niveau 2-opleidingen die nog een stage of leerbaan zoeken. Onderwijsinstellingen en SBB roepen leerbedrijven op ook voor de studenten in Entree- en niveau 2 opleidingen stages en leerbanen beschikbaar te blijven stellen. Het bieden van voldoende en goede begeleiding blijkt een belemmering te zijn voor leerbedrijven om deze jongeren een plek te geven. Met goede afstemming tussen de student, de bpv-begeleider vanuit de onderwijsinstelling en de praktijkopleider van het leerbedrijf kunnen goede afspraken gemaakt worden over de begeleiding die de student nodig heeft. Ook de adviseur praktijkleren van SBB kan het leerbedrijf adviseren over het begeleiden van studenten uit kwetsbare groepen.

De tekorten zijn ook fors voor leerlingen in het vmbo, praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs die gebruik maken van leerwerktrajecten of stages bij erkende leerbedrijven. SBB gaat actiever de tekorten ophalen en monitoren en met de onderwijsinstellingen en leerbedrijven op zoek naar oplossingen. In iedere

regio zijn er adviseurs praktijkleren met kennis van specifieke doelgroepen die hierbij helpen. In het kader van het Actieplan blijft SBB ook stages en leerbanen werven voor deze jongeren.

7. Benut als onderwijsinstelling zo nodig alternatieven om leerdoelen studenten te behalen

Ondanks alle inspanningen zal het lastig blijven om voor iedere student, leerling of werkzoekende een stage of leerbaan te vinden. Zeker wanneer de maatregelen om de verspreiding van het coronavirus te beperken, ook de mogelijkheden beperken om voor een bepaalde beroepsopleiding stage te lopen. Voor die gevallen blijft met het servicedocument 5.0 de ruimte voor onderwijsinstellingen beschikbaar om leerdoelen van de student op een alternatieve wijze te behalen. Bijvoorbeeld met behulp van praktijkopdrachten of simulaties. De meerwaarde van een goede praktijkervaring via een stage of leerbaan wordt door alle partijen onderschreven. Toch kan het nodig zijn voor specifieke beroepsopleidingen in bepaalde regio's (tijdelijk) gebruik te moeten maken van deze oplossing.

Uit contacten met onderwijsinstellingen blijkt dat nog niet iedereen goed op de hoogte is van de mogelijkheden van inzet van alternatieven voor bpv om bepaalde leerdoelen van de student. Of men zoekt nog naar de mogelijkheden om dat vorm en inhoud te geven in concrete praktijkopdrachten of inzet van simulaties. Niet alle praktijkvaardigheden zijn door alternatieven te vervangen. Er is ook behoefte goede voorbeelden met elkaar te delen. Het ministerie van OCW en de MBO Raad gaan de mogelijkheden die het servicedocument 5.0 biedt voor alternatieven om leerdoelen van studenten te behalen, meer onder de aandacht brengen bij onderwijsinstellingen.

8. Faciliteer studenten bij overstap naar een andere opleiding of langer doorleren

Indien toch geen stage of alternatieve invulling van de beroepspraktijkvorming mogelijk is, bespreekt de onderwijsinstelling met de student of die een overstap wil maken naar een andere (meer kansrijke) opleiding waar het bedrijfsleven nog voldoende beschikbare stages en leerbanen heeft. Faciliteer studenten die zich willen laten omscholen naar een meer kansrijke sector, bijvoorbeeld door zich te laten oriënteren voor andere opleiding.

Is overstappen naar een andere opleiding niet mogelijk of voor de student niet wenselijk, dan zal de beroepspraktijkvorming op een later moment ingehaald moeten worden. Mogelijk leidt dit tot studievertraging en een langere opleidingsduur. Aandachtspunt hierbij is motivatieproblemen bij de student of verhoogde kans op uitval.

Zowel het faciliteren van het overstappen van studenten naar meer kansrijke studies als het langer doorleren levert extra kosten op voor de onderwijsinstellingen. Beroepsonderwijs en bedrijfsleven in SBB verband roepen de minister van OCW op om de onderwijsinstellingen, studenten, leerbedrijven en SBB hierin tegemoet te komen.

6.2 Routekaart Actieplan 2021

In 2021 blijven we vanuit het Actieplan inzetten op voldoende stages en leerbanen voor mbo-studenten, leerlingen uit het vmbo, praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs en werkenden en werkzoekenden die willen praktijkleren in het mbo.

Tekorten in beeld en gerichte aanpak van tekorten in regio's en sectoren

Onze adviseurs praktijkleren blijven op reguliere basis in contact met de onderwijsinstellingen over de situatie per beroepsopleiding in de regio. Samen met de onderwijsinstellingen en bedrijfsleven analyseert SBB de tekorten en voert regionaal en sectoraal gezamenlijk acties uit om de tekorten op te lossen. We zoeken nieuwe mogelijkheden bij leerbedrijven onder meer door actief nieuwe stages en leerbanen bij bestaande leerbedrijven op te halen of bij tekorten nieuwe leerbedrijven te werven. Daarnaast wordt ook via een campagne een oproep gedaan aan leerbedrijven om mbo-studenten te blijven opleiden.

Inzet creatieve oplossingen voor extra stages en leerbanen

De inzet van innovatieve oplossingen biedt een oplossing voor tekorten. We delen regionale, sectorale en landelijke initiatieven die succesvol zorgen voor extra stages en leerbanen. Voorbeelden worden actief gedeeld met beroepsonderwijs en bedrijfsleven om van te leren en aan te moedigen om de succesfactoren te vertalen naar de eigen uitdagingen. Bijzondere aandacht is er voor succesvolle oplossingen voor studenten van Entree- en niveau 2 opleidingen, omdat de tekorten in verhouding tot het aantal ingeschreven studenten twee keer zo groot zijn als voor niveau 3 en 4.

Actuele arbeidsmarktinformatie

De beschikbare arbeidsmarktinformatie actualiseren we op basis van nieuwe inzichten over de impact van de coronacrisis op het bedrijfsleven en de beschikbaarheid van stages en leerbanen. De informatie delen we bovendien op bijvoorbeeld Kans op werk, zodat jong en oud een weloverwogen keuze kan maken voor een opleiding, dan wel om- of bijscholing.

Aandacht voor kwetsbare jongeren

Kwetsbare jongeren mogen niet de dupe worden van een tekort aan stages en leerbanen. Voor hen zetten we ons in om extra plaatsen te werven bij erkende leerbedrijven. Adviseurs praktijkleren van SBB adviseren erkende leerbedrijven bij het begeleiden van kwetsbare jongeren en bieden praktische hulpmiddelen voor praktijkopleiders.

6.3 Praktijkleren in het mbo voor werkenden en werkzoekenden

Praktijkleren in het mbo voor werkenden en werkzoekenden vindt plaats in de regio, maar niet elke regio en elke sector is hetzelfde. Allereerst is het van belang om goed te weten waar tekorten zijn, maar ook waar kansen liggen. Met deze regioanalyse ontstaat een beeld welke acties regionaal ingezet moeten worden. De gemeenten, werkbedrijven, RMC, UWV, vakbonden, werkgevers, mbo-scholen en SBB werken samen en benutten hiervoor zoveel mogelijk bestaande samenwerkingsverbanden.

- UWV en SBB leveren arbeidsmarktinformatie en inventariseren wat de kansrijke sectoren zijn.
- De gemeente en UWV brengen in kaart voor hoeveel werkzoekenden en met werkloosheid bedreigden een leerbaan nodig is.
- SBB brengt de beschikbare stages en leerbanen én de tekorten in beeld.
- De mbo-scholen geven aan welke opleidingen zij kunnen bieden
- De partijen maken afspraken met elkaar over het (benodigde) opleidingsaanbod

Actie voor passend opleidingsaanbod en voldoende leerbanen

De partijen maken op basis van de regioanalyse afspraken over benodigde opleidingen en de daarbij behorende licenties in het mbo. Vanuit de eigen expertise en mogelijkheden zetten de samenwerkende partijen dienstverlening in om de doelgroep van werk(-zoekend) naar werk te begeleiden.

Leerbanen:

- Werkgevers (zowel profit als non-profit) melden vacatures en leven waar mogelijk banenafspraken na.
- Gemeenten en UWV kijken op leerbanenmarkt.nl voor beschikbare leerbanen
- Via het meldpunt Leerbaangezocht wordt een melding gemaakt van eventuele tekorten
- SBB coördineert de werkgeversbenadering bij werving van stages en leerbanen
- SBB informeert het leerbedrijf over vergoedingen voor begeleiding en praktijkopleidingsdeel, inclusief regionale middelen.
- De gemeente en UWV matchen kandidaten naar beschikbare leerbanen. Waar nodig en mogelijk zetten zij in op aanvullende begeleiding van de werkzoekenden

Ontwikkelen certificaten en praktijkverklaringen:

- SBB geeft inzicht in bestaande beroepsgerichte certificaten en ondersteunt de aanvraag van nieuwe mbo-certificaten

- De gemeente maakt afspraken met de mbo-scholen over financiering
- De mbo-school verzorgt het benodigde opleidingsaanbod en vraagt de benodigde licenties aan voor crebo's in de derde leerweg

Informereren:

- Samen met betrokken partijen organiseert SBB verschillende vervolgwebinars om scholen, werkgevers en partijen in het sociaal domein goed te informeren
- SBB benadert de brancheorganisaties om samen met hen de juiste certificaten voor een laagdrempelige toegang tot de kansrijke sectoren te bepalen
- SBB haalt goede voorbeelden op en deelt deze met partijen en zorgt in samenwerking met de Programmaraad ervoor dat consultants en adviseurs in de regio weten wanneer en voor wie ze opleiden in de derde leerweg in kunnen zetten.

Regelen en monitoren:

- De gemeente levert vanuit de regierol een projecttrekker
- De partijen signaleren regionale knelpunten en geven die door aan de landelijke gesprekspartners (stuurgroep crisismobiliteit)

Tot slot: samen in actie tegen tekorten in uitdagende omstandigheden

De coronacrisis raakt de economie en de arbeidsmarkt ongekend hard en langdurig. Hoe langer de crisis duurt, hoe lastiger het wordt voor iedere student of leerling een oplossing te vinden en de kwaliteit van de opleiding te behouden. De uitdaging is groot en het tekort aan stages en leerbanen loopt begin 2021 op. Voor sommige studenten is studievertraging onvermijdelijk als zij geen stage kunnen lopen. Langer doorleren van studenten en het inhalen van gemiste beroepspraktijkvorming kan langdurig voor extra druk zorgen op de beschikbare stages en leerbanen bij leerbedrijven tot in het volgende schooljaar. Er dreigt door het doorschuiven van stages, langer doorleren van mbo-studenten en instroom van nieuwe studenten een stuwmeer in de vraag naar stages en leerbanen te ontstaan in het schooljaar 2021-2022. Met mogelijk nieuwe tekorten als gevolg.

Onder deze uitdagende omstandigheden blijven onderwijs, bedrijfsleven, gemeenten, UWV, het kabinet en SBB ook in 2021 de handen ineenslaan voor zo veel mogelijk stages en leerbanen. Landelijk, sectoraal en regionaal. Door de beschikbare plaatsen optimaal te benutten en innovatieve oplossingen te vinden voor (dreigende) tekorten. Met als doel voldoende stages en leerbanen voor de mbo-studenten, leerlingen vmbo, praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs én werkenden en werkzoekenden.